

Lakivaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle aserikoksia koskevan sääntelyn muuttamiseksi

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle aserikoksia koskevan sääntelyn muuttamiseksi (HE 204/2024 vp): Asia on saapunut lakivaliokuntaan mietinnön antamista varten. Asia on lisäksi lähetetty perustuslakivaliokuntaan ja hallintovaliokuntaan lausunnon antamista varten.

Lausunnot

Asiasta on annettu seuraavat lausunnot:

- perustuslakivaliokunta PeVL 7/2025 vp
- hallintovaliokunta HaVL 3/2025 vp

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- lainsäädäntöneuvos Janne Kanerva, oikeusministeriö
- budjettineuvos Niina Huotari, valtiovarainministeriö
- johtava asiantuntija Mika Lehtonen, sisäministeriö
- esittelijäneuvos Jarmo Hirvonen, eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia
- oikeusneuvos Heli Melander, korkein oikeus
- hovioikeudenneuvos Markku Mäkynen, Vaasan hovioikeus
- käräjätuomari Mirva Sihvonen, Itä-Uudenmaan käräjäoikeus
- syyttäjälitarkastaja Karoliina Kontturi, Syyttäjälaitos
- pääjohtaja Anna Arola-Järvi, Rikosseuraamuslaitos
- yksikönpäällikkö Venla Salmi, Rikosseuraamuslaitos
- poliisilakimies Tommi Reen, keskusrikospoliisi
- rikosylikomisario Janne Koskela, Oulun poliisilaitos
- puheenjohtaja Kari Salminen, Reserviläisliitto ry
- liittohallituksen varapuheenjohtaja, asianajaja Antti Hannula, Suomen Ampumaurheiluliitto ry
- asianajaja Katariina Kuronen, Suomen Asianajajat
- metsästysampumapäällikkö Jussi Partanen, Suomen Metsästäjäliitto
- professori Sakari Melander
- professori Kimmo Nuotio
- professori Matti Tolvanen

Valiokunnan mietintö LaVM 9/2025 vp

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- Poliisihallitus
- Suomen riistakeskus
- Asekauppiain Liitto ry
- Suomen Asehistoriallinen seura ry

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi rikoslakia, pakkokeinolakia, rikesakkorikkomuksista annettua lakia, ampuma-aselakia ja järjestyslakia. Aserikoksia koskeva rikoslain luku ehdotetaan korvattavaksi uudella luvulla, jossa sääntelyä muutettaisiin monin tavoin.

Ampuma-aseen mukana pitäminen yleisellä paikalla tai kulkuneuvossa ilman oikeutta sellaisen aseiden hallussapitoon lisättäisiin törkeän ampuma-aserikoksen tekoavaksi. Mainitun rikoksen vähimmäisrangaistus korotettaisiin kahdeksi vuodeksi vankeutta.

Uutena rikoksena säädettäisiin rangaistavaksi ampuma-aseen käsittely vakavan rikoksen tekemistä varten, josta tuomittaisiin enintään neljän vuoden vankeusrangaistus. Ampuma-aseen lainaaminen tai luovuttaminen järjestäytyneelle rikollisryhmälle katsottaisiin jatkossa sellaiseksi rikokseksi. Uuden rikoksen selvittämisessä voitaisiin käyttää telekuuntelua.

Eräitä lähinnä hallinnollisten velvoitteiden rikkomisiksi luonnehdittavia tekoja siirrettäisiin ampuma-aserikoksen puolelta lievän ampuma-aserikoksen puolelle. Samalla viimeksi mainittuun rikokseen liitettäisiin vankeusuhka.

Vaarallisen esineen hallussapidon enimmäisrangaistus ehdotetaan korotettavaksi kahdeksi vuodeksi vankeutta, ja toisen vakavaan vahingoittamiseen soveltuvan esineen tai aineen hallussapidon enimmäisrangaistus ehdotetaan korotettavaksi yhteen vuoteen vankeutta.

Muita lakeja kuin rikoslakia koskevat lainsäädäntömuutokset olisivat teknisluonteisia johtuen rangaistussäännöksiin tehtävistä muutoksista.

Esitys liittyy valtion vuoden 2026 talousarvioesitykseen.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 2026 alussa.

VALIOKUNNAN YLEISPERUSTELUT

Yleistä

Esityksessä ehdotetaan merkittäviä muutoksia rikoslain aserikoksia koskevaan sääntelyyn. Rikoslain 41 luku uudistetaan kokonaisuudessaan ja siihen sisällytetään uusi rangaistussäännös ampuma-aseen käsittelystä vakavan rikoksen tekemistä varten. Lisäksi törkeää ampuma-aserikosta

Valiokunnan mietintö LaVM 9/2025 vp

koskevaan rangaistussäännökseen lisätään uusi ankaroitamis- eli kvalifiointiperuste. Myös rikosten rangaistuksia ankaroitetaan.

Ehdotetut muutokset pohjautuvat pitkälti hallitusohjelman kirjauksiin. Hallitusohjelmassa korostetaan vakavan rikollisuuden, erityisesti järjestäytyneen rikollisuuden, vastaisia toimenpiteitä. Ehdotetuilla muutoksilla pyritään varmistamaan aserikoksia koskevan sääntelyn kattavuus sekä asianmukaisuus myös rangaistustasojen osalta. Muutosten arvioidaan vaikuttavan rikoksia estävästi.

Hallituksen esityksessä ehdotettuja muutoksia perustellaan aserikollisuuden tilannekuvalla ja kehitysnäkymillä sekä niihin liittyvällä tarpeella puuttua tuntuvasti aserikollisuuteen ja estää sitä (ks. HE, s. 26—28). Ampuma-aserikollisuuden todetaan aiempaa enemmän liittyvän vakavaan ja ryhmissä tapahtuvaan toimintaan. Lisäksi huomiota kiinnitetään järjestäytyneen rikollisuuden toiminnan vahvistumiseen, ampuma-aserikollisuuden kansainvälistymiseen, ampuma-aseiden pimeään verkkokauppaan ja ampuma-aseiden 3D-tulostamiseen. Huomionarvoisena toimintaympäristön muutoksena pidetään myös Venäjän hyökkäystä Ukrainaan, sillä sodasta arvioidaan todennäköisesti kulkeutuvan aseita myös Suomeen. Lisäksi esityksessä kiinnitetään huomiota Ruotsin ampuma-aseväkivallan vakavaan tilanteeseen. Vaarallisten esineiden sekä toisen vakavaan vahingoittamiseen soveltuvien esineiden osalta vuorostaan tuodaan esiin teräaseiden mukana pitämisen lisääntyminen etenkin nuorten ja nuorten muodostamien ryhmien keskuudessa sekä nuorten ryöstörikollisuuden lisääntyminen.

Hallintovaliokunta kiinnittää lausunnossaan huomiota Keskusrikospoliisin vuonna 2023 tekemään selvitykseen, jonka mukaan noin neljännes ampuma-aserikoksista ja sen törkeistä teko-
muodoista liittyi vakavaan tai järjestäytyneeseen rikollisuuteen tarkasteluvuosina 2020—2022 (ks. HaVL 3/2025 vp, s. 3). Ampuma-aseet kuuluvat järjestäytyneen rikollisuuden perusvälineistöön, mihin liittyen niitä voidaan käyttää erilaisten rikosten tekemiseen, välienselvittelyihin ja myös täysin ulkopuolisiin kohdistuviin rikoksiin. Järjestäytyneen rikollisuuden puitteissa ampuma-aserikollisuuden kytkentä huumausainerikollisuuteen on merkittävä. Hallintovaliokunta toteaa ampuma-aserikollisuuden olevan pääosin piilorikollisuutta, joka paljastuu usein muiden poliisitehtävien yhteydessä erityisesti väkivalta- ja huumausainerikosten tutkinnan yhteydessä. Henkeen ja terveyteen kohdistuvien rikosten ja ryöstörikosten tekovälineinä merkityksellisiä ovat hallintovaliokunnan mukaan myös vaaralliset esineet ja toisen vakavaan vahingoittamiseen soveltuvat esineet, erityisesti teräaseet. Keskusrikospoliisin poliisilaitoksille tekemän kyselyn tulosten perusteella teräaseiden mukana pitäminen on lisääntynyt etenkin nuorten ja nuorten muodostamien ryhmien keskuudessa. Nuorten ryöstörikoksissa teräase mainitaan yli kolmasosassa rikosilmoituksista. Hallintovaliokunta pitää ehdotettuja muutoksia esityksessä todetuista syistä tarpeellisina ja kannatettavina.

Perustuslakivaliokunnan mukaan esitykseen sisältyvät lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä (PeVL 7/2025 vp). Perustuslakivaliokunta kiinnittää kuitenkin huomiota rangaistussäännösten täsmällisyyteen ja tarkkarajaisuuteen sekä rangaistusten oikeasuhtaisuuteen.

Lakivaliokunta pitää rikoslain 41 luvun sääntelyn kokonaistarkastelua aiheellisena, sillä luvun säännöksiä ei ole muutettu pitkään aikaan. Aserikollisuuden tehokas torjuminen on tärkeää ot-

Valiokunnan mietintö LaVM 9/2025 vp

taen huomioon rikollisuuden yleisesti vaarallinen luonne ja vahvat liittymät järjestäytyneeseen rikollisuuteen ja laittomaan asekauppaan. Ampuma-aseita ja muita esityksessä tarkoitettuja vaarallisia esineitä voidaan käyttää erilaisten vakavien rikosten tekovälineinä. Jo ampuma-aseiden ja teräaseiden mukana pitäminen on omiaan luomaan uhkaavia ja pelottavia tilanteita sekä vaarantamaan yleistä järjestystä ja turvallisuutta, sillä niiden mukana pitämiseen liittyy riski niiden käytämisestä ja vakavien seurauksien syntymisestä. Vaikka ampuma-aserikosten tai vaarallisten esineiden hallussapitorikosten määrissä ei tilastotietojen valossa ole tapahtunut viime vuosina suuria muutoksia, aserikollisuuden arvioidaan erityisesti poliisin tilannekuvan ja kehitysnäkymien valossa voivan lisääntyä. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan ampuma-aseilla varautumisen on arvioitu lisääntyneen vakavan ja järjestäytyneen rikollisuuden toimijoiden keskuudessa. Järjestäytyneeseen rikollisuuteen liittyviltä tai heidän lähipiiriin kuuluvilta henkilöiltä on aika ajoin takavarikoitu huomattavan suuria asemääriä. Erilaisilla rikollisryhmillä voi ulkomaisten verkostojensa kautta olla suoria kansainvälisiä yhteyksiä laittomien aseiden salakuljetusorganisaatioihin. Lisäksi uutena ja erittäin vakavana laittoman asekaupan ilmiönä on valiokunnan saaman selvityksen mukaan noussut esiin 3D-tulostettujen aseiden pimeä verkkokauppa. Varoittavana esimerkkinä viitataan myös Ruotsin vakavaan ampuma-aseväkivallan tilanteeseen ja sen nopeaan heikentymiseen. Edellä esitetyn ja saamansa selvityksen valossa lakivaliokunta katsoo, että aserikollisuuteen ja sen muodostamiin uhkiin on perusteltua varautua ja puuttua aiempaa tehokkaammin ja tuntuvammin.

Hallituksen esityksestä ilmenevän ja saamansa selvityksen perusteella lakivaliokunta puoltaa esitykseen sisältyvien lakiehdotusten hyväksymistä seuraavin huomioin ja muutosehdotuksin.

Ampuma-aserikoksen ja lievän ampuma-aserikoksen tekotavat

Eräät ampuma-aserikoksen tekotavat ehdotetaan muutettaviksi lieväksi ampuma-aserikokseksi. Esityksen mukaan kyse on hallinnollisten velvoitteiden rikkomisiksi luonnehdittavista teoista, kuten ampuma-aselain (1/1998) vastaisesta ilmoitusten ja merkintöjen tekemisen laiminlyömisestä, joita pidetään ampuma-aserikosta lievempinä. Vastapainoksi ehdotetaan lievän ampuma-aserikoksen rangaistusasteikon muuttamista siten, että teosta voidaan tuomita myös kuuden kuukauden vankeusrangaistus, kun nykyisin siitä voidaan määrätä vain sakkoa.

Ehdotetuille muutoksille on sinänsä perustellut ja hyväksyttävät syyt (ks. HE, s. 33, 34 ja 56—58). Lakivaliokunta kiinnittää huomiota kuitenkin siihen, että ampuma-aseissa säädetyillä velvollisuuksilla pyritään turvaamaan ampuma-aseiden viranomaisvalvontaa sekä estämään laitonta asekauppaa. Ampuma-aseissa säädettyjen velvollisuuksien laiminlyöminen voi heikentää näiden tavoitteiden toteuttamista, minkä vuoksi velvollisuuksien rikkomisesta on aiheellista seurata asianmukaiset ja oikeasuhtaiset rangaistukset. Ampuma-aseita koskevassa sääntelyssä tulee huomioida myös YK:n ns. ampuma-asepöytäkirjaan liittyvät sekä EU:n sääntelyn velvoitteet. Edellä esitetyn valossa lakivaliokunta on päätenyt esityksestä poiketen katsomaan, että eräiden esityksessä lievän ampuma-aserikoksen piiriin siirrettäviksi ehdotettujen tekotapojen on jatkossakin perustelua säilyä ampuma-aserikoksena. Valiokunnan muutosehdotuksia käsitellään tarkemmin jäljempänä yksityiskohtaisissa perusteluissa (1. lakiehdotuksen 41 luvun 1 ja 4 §).

Valiokunnan mietintö LaVM 9/2025 vp

Ampuma-aseen käsittely vakavan rikoksen tekemistä varten

Rikoslain 41 lukuun ehdotetaan lisättäväksi uusi rangaistussäännös ampuma-aseen käsittelystä vakavan rikoksen tekemistä varten (1. lakiehdotuksen 41 luvun 2 §). Sen mukaan rangaistavaksi tulee ampuma-aseen tai kaikkien sen kokoamiseen tarvittavien osien hallussa pitäminen, lainaaminen tai luovuttaminen olosuhteissa, joissa ase on omiaan päätyään käytettäväksi sellaisen rikoksen tekemiseen, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta, tai tietyn terrorismirikoksen tekemiseen (1 mom.). Sen mukaan tuomitaan myös se, joka lainaa tai luovuttaa taikka yrittää lainata tai luovuttaa järjestäytyneelle rikollisryhmälle ampuma-aseen tai kaikki sen kokoamiseen tarvittavat osat (2 mom.). Rangaistukseksi ehdotetaan enintään neljä vuotta vankeutta.

Ehdotetussa rangaistussäännöksessä on kyse tilanteista, joissa ampuma-aseen käsittelyyn liittyy abstrakti vaara tulevaisuudessa tapahtuvasta vakavasta rikoksesta, ja se on kohdistettu erityisesti järjestäytyneissä rikollisryhmissä tapahtuvaa toimintaa vastaan. Ampuma-aseen käsittelyrikos on luonteeltaan teko, joka sijoittuu esimerkiksi törkeän henkeen tai terveyteen kohdistuvan rikoksen valmistelua edeltävään aikaan. Rangaistavuus ehdotetaan ulotettavaksi entistä varhaisempaan vaiheeseen, sillä tiettyjen rikosten valmistelun nykyistä rangaistavuutta ja järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan osallistumista koskevaa rikoslain sääntelyä ei ole esityksen valmistelussa pidetty riittävänä (ks. HE, s. 15, 39 ja 49).

Lakivaliokunta puoltaa uuden rangaistussäännöksen lisäämistä rikoslakiin ampuma-aseita koskevan rangaistussääntelyn kattavuuden varmistamiseksi. Vaikka ehdotettu säännös on kohdistettu erityisesti järjestäytyneissä rikollisryhmissä tapahtuvaa toimintaa vastaan, sen soveltamisalan on perusteltua olla tätä laajempi, sillä ampuma-asetta käyttäen tehtävien rikosten merkittävä vaara voi liittyä myös yksittäisiin henkilöihin ja ryhmiin, jotka eivät täytä järjestäytyneen rikollisryhmän määritelmää.

Rangaistussäännöksiä säädettäessä on otettava asianmukaisesti huomioon lakivaliokunnan aiemmin eri yhteyksissä esiin tuomat rikosoikeuden käytön yleiset rajoitusedellytykset ja niiden kanssa osin samoja kysymyksiä käsittelevät kriminalisointiperiaatteet sekä perusoikeuksista tällaiselle sääntelylle asettuvat rajoitukset (ks. LaVM 4/2025 vp ja siinä viitattut aiemmat mietinnöt ja lausunnot). Koska uusi rangaistussäännös laajentaa rangaistavuuden alan entistä varhaisempaan vaiheeseen, erityistä huomiota tulee oikeusturvasyistä ja laillisuusperiaatteen mukaisesti kiinnittää sääntelyn täsmällisyyteen ja tarkkarajaisuuteen (ks. PeVL 7/2025 vp ja LaVM 8/2013 vp). Näissä suhteissa pykälää on aiheellista tarkistaa sekä sen perusteluja täsmentää ja täydentää jäljempänä yksityiskohtaisissa perusteluissa tarkemmin selvitetyn tavoin.

Törkeän ampuma-aserikoksen tunnusmerkistö

Esityksessä ehdotetaan, että ampuma-aselain 2 §:n1 momentissa tarkoitettun ampuma-aseen mukana pitäminen järjestyslain 2 §:n 1 kohdassa tarkoitettulla yleisellä paikalla tai kulkuneuvossa ilman oikeutta sellaisen aseiden hallussapitoon lisätään törkeän ampuma-aserikoksen uudeksi kvalifointiperusteeksi (1. lakiehdotuksen 41 luvun 3 §:n 1 mom. 4 kohta). Nykyisin tällainen teko on rangaistava perusmuotoisena ampuma-aserikoksena. Teon katsominen törkeäksi ampuma-aseri-

Valiokunnan mietintö LaVM 9/2025 vp

kokseksi edellyttää rikosten törkeille tekemuodoille ominaisesti sitä, että rikos on myös kokonaisuutena arvostellen törkeä.

Oikeusministeriössä tehdyn kolmen käräjäoikeuden vuoden 2022 ratkaisukäytäntöä koskevan selvityksen mukaan ampuma-aserikoksista ja törkeistä ampuma-aserikoksista noin 90 prosentissa on ollut kyse oikeudettomasta hallussapidosta. Lisäksi on arvioitu, että noin 20 prosenttia ampuma-aserikoksista koskee hallussapitoa yleisellä paikalla tai kulkuneuvossa (ks. HE, s. 24).

Hallintovaliokunta pitää ehdotettua muutosta perusteltuna todeten, että aseita voidaan käyttää henkirikosten ja muiden väkivaltarikosten tekovälineinä ja myös henkilöiden vapautta voidaan loukata esimerkiksi aseella uhkaamalla (ks. HaVL 3/2025 vp). Väkivallan käyttöön soveltuvien välineiden hallussapito yleisellä paikalla on myös omiaan herättämään turvattomuuden tunnetta. Hallintovaliokunta katsoo, että ilman oikeutta mukana pidetty ampuma-ase vaarantaa yleistä järjestystä ja turvallisuutta ja mahdollistaa sen käyttämisen tahallisen rikoksen tekemiseen. Ampuma-asetta oikeudettomasti tahallaan mukanaan pitävän voidaan katsoa varautuvan käyttämään asetta ja käyttäminen voi jossakin tilanteessa olla jopa hänen tarkoituksenaan, vaikka käytön tarkoitus ei olisikaan vielä tarkasti selvillä. Hallintovaliokunta kuitenkin katsoo, että lain soveltajan kannalta olisi vielä tarpeen selvittää uuden rangaistussäännöksen tulkintaa ja antaa lisäeväitä teon törkeysarviointiin.

Lakivaliokunta yhtyy hallintovaliokunnan esittämään ja puoltaa uuden kvalifiointiperusteen sisällyttämistä törkeää ampuma-aserikosta koskevaan rangaistussäännökseen. Koska oikeus pitää ampuma-asetta hallussa perustuu viranomaisen myöntämään, tarkoin säänneltyyn ja valvottuun lupaan, voidaan esityksen lähtökohtien mukaisesti katsoa, että luvattoman ampuma-aseen tahallinen mukana pitäminen yleisellä paikalla ilmentää valmiutta aseiden rikolliseen käyttöön. Kyse on siten erityistä vaaraa ilmentävästä teosta, jolla voi olla vakavat seuraukset.

Uuden kvalifiointiperusteen perusteluja on kuitenkin aiheellista täsmentää ja täydentää jäljempänä yksityiskohtaisissa perusteluissa kuvatuin tavoin erityisesti sen selventämiseksi, millaisiin tilanteisiin sitä on tarkoitus soveltaa ja millaisiin ei. Lakivaliokunnan asiantuntijakuulemisissa on hallituksen esityksen perusteella katsottu jäävän epäselväksi, miten arvioidaan sellaisia tilanteita, joissa henkilöllä on sinänsä lupa aseiden hallussapitoon, mutta hän pitää asetta yleisellä paikalla tai kulkuneuvossa aselupansa ja siten ampuma-aselain vastaisesti. Tulkinnanvaraa on katsottu liittyvän myös uuden kvalifiointiperusteen soveltumiseen muun muassa harrastukseen liittyvissä tilanteissa sekä perintöaseiden kohdalla (ks. myös HaVL 3/2025 vp, s. 5). Tulkinnanvaraisena on pidetty myös sitä, voiko uuden kvalifiointiperusteen täytyminen sellaisenaan riittää siihen, että teko katsotaan törkeäksi ampuma-aserikokseksi. Tulkinnanvaraisuuksilla katsotaan olevan erityinen merkitys, kun otetaan huomioon törkeän ampuma-aserikoksen vähimmäisrangaistukseen ehdotettu huomattava korotus.

Törkeän ampuma-aserikoksen vähimmäisrangaistuksen korottaminen

Hallitusohjelmakirjaukseen perustuen törkeän ampuma-aserikoksen vähimmäisrangaistus ehdotetaan korotettavaksi neljästä kuukaudesta kahteen vuoteen vankeutta, jotta varmistetaan niistä tuomittavien vankeusrangaistusten pääsääntöinen ehdottomuus. Enimmäisrangaistukseen ei ehdoteta muutoksia, joten se säilyisi neljässä vuodessa vankeutta.

Valiokunnan mietintö LaVM 9/2025 vp

Perustuslakivaliokunta kiinnittää lausunnossaan huomiota rangaistusseuraamuksen oikeasuhtaisuuteen (ks. PeVL 7/2025 vp). Perustuslakivaliokunnan mielestä törkeän ampuma-aserikoksen rangaistusasteikkoon ehdotettu muutos on erittäin huomattava. Vähimmäisrangaistuksen ankaroitamisen todetaan johtavan lisäksi siihen, että törkeästä ampuma-aserikoksesta tuomittavat vankeusrangaistukset muodostuvat pääasiallisesti ehdottomiksi.

Perustuslakivaliokunta kiinnittää huomiota myös ehdotetun rangaistusasteikon huomattavaan kaapeuteen, minkä arvioidaan voivan johtaa siihen, ettei törkeää ampuma-aserikosta koskevan säännöksen soveltamisalaan kuuluvien tekojen moitittavuutta koskevaa arviointia voida toteuttaa tavalla, joka riittävästi erottelisi moitittavuudeltaan erilaiset teot toisistaan. Perustuslakivaliokunnan mukaan toteutuessaan ehdotus kaventaisi merkittävästi tuomioistuimen harkintavaltaa rangaistuksen määräämisen suhteen.

Perustuslakivaliokunnan mielestä rangaistusasteikon tulee mahdollistaa tuomioistuinten toteuttama tietyn teon tunnusmerkistön kattamien tekojen moitittavuudessa ilmenevien erojen riittävä ja oikeudenmukainen huomioon ottaminen. Siten ehdotetun rikoslain 41 luvun 3 §:n sisältämä rangaistusasteikko on jossakin määrin ongelmallinen oikeasuhtaisuusvaatimuksen kannalta. Seuraamus ei kuitenkaan ole perustuslakivaliokunnan mukaan mielivaltainen, eikä sääntely, ottaen huomioon lainsäätäjän harkintavallankin, vaikuta lakiehdotuksen säätämisyjärjestykseen. Perustuslakivaliokunnan mielestä lakivaliokunnan tulisi kuitenkin valtiosääntöoikeudellisista syistä muuttaa rikoslain 41 luvun 3 §:n seuraamuksia koskevaa sääntelyä.

Lakivaliokunnan asiantuntijakuulemisissa törkeän ampuma-aserikoksen vähimmäisvankeusrangaistuksen korottamista on sinällään kannatettu, mutta useat asiantuntijat ovat suhtautuneet vähimmäisrangaistuksen korottamiseen juuri kahteen vuoteen vankeutta kriittisesti ja pitäneet ehdotusta ongelmallisena rangaistusten oikeasuhtaisuuden kannalta. Esiin on tällöin tuotu, että vähimmäisrangaistuksen korottaminen esimerkiksi vuoteen tai puoleentoista vuoteen vankeutta olisi riittävä.

Toisaalta myös nykyisen vähimmäisrangaistuksen säilyttämistä on asiantuntijakuulemisissa kannatettu. Nykyisen vähimmäisrangaistuksen on katsottu kuvastavan parhaiten törkeän ampuma-aserikoksen rangaistusarvoa, kun huomioidaan myös se, ettei hallituksen esitys sisällä erityisen kattavia tai painavia perusteita ehdotetulle vähimmäisrangaistukselle ja sille, minkä vuoksi törkeästä ampuma-aserikoksesta tulisi lähtökohtaisesti tuomita ehdotonta vankeutta.

Kuten perustuslakivaliokunnan lausunto ja lakivaliokunnan asiantuntijakuulemisissa esiin tulleet seikat osoittavat, ehdotettua vähimmäisrangaistusta tulee arvioida huolellisesti. Perustuslakivaliokunnan vakiintuneen lausuntokäytännön mukaan rangaistusseuraamuksen ankaruuden tulee olla oikeassa suhteessa teon moitittavuuteen, ja rangaistusjärjestelmän kokonaisuudessaan tulee täyttää suhteellisuuden vaatimukset (alun perin PeVL 23/1997 vp, s. 2/II; ks. myös esim. PeVL 9/2016 vp, s. 6, PeVL 56/2014 vp, s. 3 ja PeVL 16/2013 vp, s. 2 ja PeVL 37/2024 vp, 3 kohta). Perustuslaki ei sinänsä aseta tiukkoja rajoja rangaistusten korottamiselle, kunhan muutokset kytetään hyväksyttäviin perusteisiin. Perustuslakivaliokunta on huomauttanut, ettei perustuslain säätäjän tarkoituksena ole ollut kontrolloida rangaistusjärjestelmän yleistä kehittämistä (PeVL 9/2016 vp). Perustuslakivaliokunta on yleisesti todennut lainsäätäjän harkintamarginaalin olevan kriminalisointien suhteen varsin väljä (PeVL 23/1997 vp, s. 2/I). Lisäksi suhteellisuusvaatimus

Valiokunnan mietintö LaVM 9/2025 vp

edellyttää ehdotetun rikosoikeudellisen lainsäädännön välttämättömyyden arviointia (PeVL 23/1997 vp, s. 2/II).

Yleisellä tasolla lakivaliokunta toteaa, että rangaistusasteikkoja säädettäessä tai niitä muutettaessa keskeinen kysymys on rikoksen rangaistusarvo, jota arvioidaan rikoksen tekemuotojen vahingollisuuden ja vaarallisuuden sekä paheksuttavuuden perusteella. Jos rikoksen rangaistusarvon arvioidaan myöhemmin muuttuneen, rangaistusasteikkoa voidaan tarkistaa. Rangaistusasteikkoa asetettaessa tai sitä tarkistettaessa huomiota tulee lisäksi kiinnittää asteikon oikeasuhtaisuuteen sekä johdonmukaisuuteen rikoslain sisäisessä systematiikassa.

Hallituksen esityksessä ehdotettu muutos nostaa esiin kysymyksen siitä, onko törkeän ampuma-aserikoksen rangaistusarvossa tapahtunut muutoksia, joiden vuoksi vähimmäisrangaistusta on perusteltua ja tarpeen ylipäänsä korottaa, sekä siitä, onko vähimmäisrangaistuksen korottaminen neljästä kuukaudesta juuri kahteen vuoteen vankeutta perusteltua ja oikeasuhtaista.

Lakivaliokunta katsoo edellä yleisperusteluissa esittämänsä viitaten, että aserikollisuuden luonne on viime vuosina muuttunut entistä vakavammaksi, minkä vuoksi myös käsitystä kyseisen rikollisuuden rangaistusarvosta on aiheellista tarkistaa. Vaikka ehdotetun muutoksen taustalla on hallitusohjelman kirjaus, törkeän ampuma-aserikoksen vähimmäisrangaistuksen korottamista puoltavat erityisesti ampuma-aserikollisuuden yleisesti vaarallinen luonne sekä kyseisen rikollisuuden yleiskuva ja kehitysnäkymät. Erityistä huomiota on syytä kiinnittää aserikollisuuden läheisiin kytkentöihin vakavaan ja järjestäytyneeseen rikollisuuteen sekä laittomaan asekauppaan.

Myös muiden Pohjoismaiden tilanne ja lainsäädäntöratkaisut on tässä yhteydessä hyvä huomioida, vaikka on selvää, että rikoslainsäädäntöä säädetään ja tarkistetaan kansallisten lähtökohtien ja tarpeiden perusteella. Ruotsissa aserikoslainsäädäntö on viime vuosina kiristetty merkittävästi vakavan ampuma-aserikollisuuden huomattavan lisääntymisen vuoksi. Törkeän aserikoksen vähimmäisrangaistus on nykyisin neljä vuotta vankeutta ja enimmäisrangaistus seitsemän vuotta vankeutta. Lisäksi, jos kyse on erityisen törkeästä aserikoksesta, vähimmäisrangaistus on kuusi vuotta ja enimmäisrangaistus kymmenen vuotta vankeutta. Norjassa laittomasta aseistautumisesta yleisellä paikalla tuomitaan sakkoon tai enintään yhden vuoden vankeusrangaistukseen, törkeissä tapauksissa sakkoon tai enintään kolmen vuoden vankeusrangaistukseen. Muuten törkeästä ampuma-aserikoksesta tuomitaan siellä sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi vuodeksi. Tanskassa ampuma-aseita koskevan sääntelyn rikkomisesta erityisen raskauttavien seikkojen vallitessa tuomitaan vankeuteen vähintään kahdeksi ja enintään kahdeksaksi vuodeksi, eräiden tekojen osalta enimmäisrangaistus on kuitenkin kuusi vuotta vankeutta. Raskauttavaksi seikaksi katsotaan ampuma-aseen hallussa pitäminen yleisellä paikalla. Enimmäisrangaistus on eräissä tilanteissa 16 vuotta vankeutta.

Edellä esitetyn valossa lakivaliokunta pitää aserikollisuuden ja sen muodostamisen uhkien tehokkaaksi torjumiseksi tärkeänä, että törkeän ampuma-aserikoksen rangaistukset ovat oikeassa suhteessa niiden moitittavuuteen. Erityisesti vähimmäisrangaistuksen korottamisella on vaikutusta rangaistuskäytäntöön. Tämä johtuu siitä, että rangaistusten määräämisessä noudatettavan käytännön mukaan rangaistus mitataan rangaistusasteikon alimman neljänneksen tuntumasta.

Valiokunnan mietintö LaVM 9/2025 vp

Asiantuntijakuulemisissa on kiinnitetty huomiota törkeän ampuma-aserikoksen uuteen kvalifiointiperusteeseen (1. lakiehdotuksen 41 luvun 3 §:n 1 mom. 4 kohta) ja katsottu, ettei uuden tekemuodon rangaistusarvo vastaa nykyisiä tekemuotoja, koska uusi kvalifiointiperuste tuo törkeän ampuma-aserikoksen soveltamisalaan aiempaa vähemmän moitittavia tekoja. Lakivaliokunta kuitenkin katsoo, että uudessa kvalifiointiperusteessa tarkoitettua tekoa voidaan pitää erityisen paheksuttavana ja vaaraa ilmentävänä, sillä siinä on kyse siitä, että henkilö on lähtenyt tahallaan liikkeelle luvattoman aseensa kanssa. Tällainen teko voi olla vaarallisempi ja lähempänä vakavan seurauksen aiheuttamista kuin törkeän ampuma-aserikoksen nykyisissä kvalifiointiperusteissa tarkoitettut teot. Luvattomien ampuma-aseiden kantamista yleisillä paikoilla on siten syytä estää mahdollisimman tehokkaasti. On kuitenkin selvää, että nykyiset kvalifiointiperusteet koskevat erityisen vakavia tekoja, sillä niissä on kyse esimerkiksi rikoksen kohdentumisesta erityisen vaaralliseen ampuma-aseeseen tai suureen määrään ampuma-aseita, huomattavan taloudellisen hyödyn tavoittelusta tai rikoksen tekemisestä erityisen suunnitelmallisesti. Tällaiset teot viittaavat laittomaan asekauppaan sekä järjestäytyneeseen ja muuhun vakavaan rikolliseen toimintaan ja voivat siten edistää laajamittaista rikollisuutta ja yksittäistapauksissa vakavan rikoksen tekemistä. Törkeän ampuma-aserikoksen vähimmäisrangaistusta on siten perusteltua korottaa kaikkien kvalifiointiperusteiden osalta.

Törkeän ampuma-aserikoksen vähimmäisrangaistuksen korottamisessa esityksen mukaisesti kahteen vuoteen vankeutta on kyse useassa suhteessa poikkeuksellisesta rikoslain muutoksesta. Törkeän ampuma-aserikoksen nykyinen rangaistusasteikko (4 kuukautta—4 vuotta vankeutta) on törkeille tekemuodoille ominainen. Ehdotettu rangaistusasteikko (2—4 vuotta vankeutta) sen sijaan eroaa rikoslain kokonaisuudistuksessa omaksutuista rangaistusasteikoista (sakko, sakko—6 kuukautta vankeutta, sakko—1 vuosi vankeutta, sakko—2 vuotta vankeutta, 4 kuukautta—4 vuotta vankeutta, 1—10 vuotta vankeutta ja 2—10 vuotta vankeutta), eikä vastaavaa ole rikoslaisilla tällä hetkellä. Lisäksi ehdotettu asteikko on kapea. Kyse on myös erittäin huomattavasta rangaistusasteikon ankaroitamisesta, sillä ehdotuksen toteutuessa vähimmäisrangaistus kuusinkertaistuu. Tällä on merkittävät seurannaisvaikutukset, sillä tuomittavat vankeusrangaistukset muodostuvat pääasiallisesti ehdottomiksi, millä on huomattavia taloudellisia vaikutuksia erityisesti rikosseuraamusten täytäntöönpanoon.

Rikoslaisilla käytetään kuitenkin jo ennestään rikoslain kokonaisuudistuksessa omaksutuista asteikoista poikkeavia asteikkoja. Esimerkiksi eräistä rikoslain 34 a luvun terrorismirikoksista tuomitaan vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kahdeksaksi vuodeksi. Vähemmän vakaville rikoksille rikoslaisilla on säädetty asteikkoja, joissa vankeuden asteikko on vankeusrangaistuksen osalta kapea, mutta joissa on lisäksi sakon määräämismahdollisuus (sakko—3 kuukautta vankeutta, sakko—6 kuukautta vankeutta, sakko—1 vuosi vankeutta ja sakko—2 vuotta vankeutta). Yleisimmin käytetyistä sellaisista rangaistusasteikoista, joiden mukaan voidaan tuomita vain vankeutta, kapein on rikosten törkeissä tekemuodoissa yleisesti käytetty asteikko 4 kuukautta—4 vuotta vankeutta. Eräillä törkeäksi nimetyillä rikoksilla on kuitenkin sitä kapeampia ja poikkeuksellisia rangaistusasteikkoja. Törkeän viestintäsalaisuuden loukkauksen asteikko on 14 vuorokautta—3 vuotta vankeutta sekä törkeän tulliselvitysrikoksen ja eräiden terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten asteikko on 4 kuukautta—3 vuotta vankeutta. Eräillä rikoslain 45 luvussa rangaistaviksi säädettyillä sotilasrikoksilla on vielä kapeampia vankeusrangaistusta koskevia, rikoslaisilla täysin poikkeuksellisia rangaistusasteikkoja (14 vuorokautta—3 kuukautta vankeutta, 14 vuorokautta—6 kuukautta vankeutta, 14 vuorokautta—1 vuosi van-

Valiokunnan mietintö LaVM 9/2025 vp

keutta ja 14 vuorokautta—2 vuotta vankeutta), mutta kyseisten sotilasrikosten seuraamusvaihtoehtona on myös kurinpitorangeistuksen määrääminen. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan tiedossa ei ole poikkeuksellisten ja kapeiden rangaistusasteikkojen soveltamisongelmia, joskin kyseiset rikokset ovat rikosprosessissa harvoin käsiteltäviä.

Törkeää ampuma-aserikosta ja sen ehdotettua vähimmäisrangaistusta on lakivaliokunnan asiantuntijakuulemisissa myös verrattu muihin vakaviin rikoksiin, kuten törkeään huumausainerikokseen, törkeään pahoinpitelyyn, törkeään raiskaukseen, lapsenraiskaukseen ja törkeään ryöstöön, ja niiden rangaistusasteikkoihin. Tässä vertailussa törkeän ampuma-aserikoksen ei ole katsottu moitittavuudeltaan rinnastuvan muihin vakaviin rikoksiin.

Lakivaliokunta toteaa, että useille vakaville rikoksille on säädetty yhden tai kahden vuoden vähimmäisvankeusrangaistus. Esimerkiksi törkeän pahoinpitelyn ja törkeän huumausainerikoksen vähimmäisrangaistukseksi on säädetty vähintään vuosi vankeutta. Vähintään kahden vuoden vankeusrangaistus puolestaan on säädetty esimerkiksi lapsenraiskaukselle, törkeälle ihmiskaupalle ja törkeälle ryöstölle. Enimmäisrangaistukseksi edellä mainituissa rikoksissa on kuitenkin säädetty kymmenen vuoden vankeusrangaistus. Törkeän ampuma-aserikoksen enimmäisvankeusrangaistus sen sijaan on nykyisin enintään neljä vuotta vankeutta, eikä esityksessä ehdoteta tähän muutoksia. Erot enimmäisrangaistuksissa ilmentävät siten sitä, että niiden rikosten, joiden enimmäisrangaistukseksi on säädetty kymmenen vuoden vankeusrangaistus, vakavimmat tekemuodot ovat merkittävästi moitittavampia kuin törkeän ampuma-aserikoksen vakavimmat tekemuodot. Muiden rikosten laajemmat rangaistusasteikot myös mahdollistavat merkittävästi ankarampien vankeusrangaistusten tuomitsemisen kuin mitä törkeästä ampuma-aserikoksesta voidaan tuomita ehdotetun vähimmäisrangaistuksen korottamisen toteutuessa.

Valiokunta viittaa tässä yhteydessä myös törkeän pahoinpitelyn ja törkeän huumausainerikoksen tuomioiden tilastotietoihin. Tilastokeskuksen tietojen mukaan törkeästä pahoinpitelystä vuonna 2023 tuomittu ehdoton vankeusrangaistus oli keskimäärin 25,6 kuukautta ja törkeästä huumausainerikoksesta samana vuonna tuomittu ehdoton vankeusrangaistus oli keskimäärin 51,8 kuukautta. Nämä tiedot koskevat tuomioita, joissa mainitut rikokset olivat tuomion ainoita rikoksia tai rikoskokonaisuuden vakavimpia rikoksia. Jos törkeän ampuma-aserikoksen vähimmäisrangaistus korotetaan ehdotetulla tavalla, rangaistusasteikon alin ja rangaistuksen määräämisessä erityisesti merkityksellinen neljännes on 2—2 vuotta 6 kuukautta vankeutta, kun se törkeällä pahoinpitelyllä on 1—3 vuotta 3 kuukautta vankeutta. Törkeän ampuma-aserikoksen vähimmäisrangaistuksen korottaminen ehdotettuun kahteen vuoteen vankeutta ei johda törkeistä huumausainerikoksista tuomittavien ehdottomien vankeusrangaistusten keskimääräiseen keston.

Erot rangaistusasteikkojen laajuudessa on otettava huomioon myös, kun rangaistusta mitataan useammasta kuin yhdestä teosta esimerkiksi syyllistyttyä yleisellä paikalla luvattomalla aseella tehtyyn törkeään pahoinpitelyyn, sillä luvattoman ampuma-aseen hallussapidon arvioidaan tällöin käytännössä olevan usein tiettyyn vakavampaan tekoon liittyvä niin sanottu liitännäisrikos. Se, että törkeän pahoinpitelyn vähimmäisrangaistus on matalampi kuin törkeän ampuma-aserikoksen vähimmäisrangaistus, ei tällöin tarkoita sitä, että rikoskokonaisuuden vakavimmaksi rikokseksi rangaistusta tuomittaessa katsottaisiin törkeä ampuma-aserikos. Samanlaiset näkökohdat koskevat myös esimerkiksi ampuma-asetta käyttäen tehtyä törkeää ryöstöä, jonka enimmäisrangaistus on kymmenen vuotta vankeutta. Tilanteen voidaan kuitenkin saadun selvityksen mu-

Valiokunnan mietintö LaVM 9/2025 vp

kaan arvioida muodostuvan epäjohdonmukaiseksi suhteessa laittomaan uhkaukseen, josta voidaan tuomita myös sakkorangaistus. Kyse voi olla esimerkiksi tilanteesta, jossa laitton uhkaus toteutetaan yleisellä paikalla tavalla, jossa henkilö nostaa luvattoman aseensa toista vastaan ja uhkaa tätä rikoksella. Saadun selvityksen mukaan törkeän ampuma-aserikoksen vähimmäisrangaistukseen ehdotettu muutos johtaa tällöin tilanteeseen, jossa rangaistusjärjestelmä ei kokonaisuudessaan täytä oikeasuhtaisuuden vaatimuksia.

Asiantuntijakuulemisissa on kannettu huolta myös vähimmäisrangaistuksen korottamisen mahdollisista vaikutuksista nuoriin henkilöihin. Hallituksen esityksen tilastotiedoista kuitenkin ilmenee, että ampuma-aserikoksesta ja törkeästä ampuma-aserikoksesta ei juurikaan tuomita nuoria henkilöitä. Alle 18-vuotiaiden rikoksentehtäjäkokoelmien kohdalla rikoslain 6 luvun säännökset johtavat siihen, ettei ehdotonta vankeusrangaistusta yleensä tuomittaisi tilanteessa, jossa ikäryhmään kuuluva on syyllistynyt törkeään ampuma-aserikokseen.

Ehdotetun muutoksen huolelliseksi arvioimiseksi ja ottaen huomioon, ettei esityksen valmistelussa ole hallitusohjelmakirjauksen vuoksi pohdittu vaihtoehtoisia rangaistusasteikkoja, lakivaliokunta on saanut oikeusministeriöltä tietoja seuraavista rangaistusasteikoista ja niiden kustannus- ja vankilukuvaikutuksista:

- yksi—neljä vuotta vankeutta
- yksi—viisi vuotta vankeutta
- yksi vuosi kuusi kuukautta—neljä vuotta vankeutta
- yksi vuosi kuusi kuukautta—viisi vuotta vankeutta
- kaksi—viisi vuotta vankeutta.

Jotta tiedot ovat vertailukelpoisia, laskelmissa on hyödynnetty hallituksen esityksestä tarkemmin ilmeneviä tuomio- ja rangaistustietoja ja vaikutusten laskentaperusteita, mukaan lukien 15 prosentin rangaistusjousto.

Valiokunnan saamasta selvityksestä ilmenee tiivistetysti, että edellä mainittujen vaihtoehtojen täytäntöönpanokustannusten ja vankilukuvaikutusten arvioidaan olevan seuraavat verrattuna hallituksen esityksessä ehdotettuun.

Taulukko 1

Törkeän ampuma-aserikoksen muutosten vankeusrangaistuksen täytäntöönpanokustannus- ja vankilukuvaikutukset

	2026	2027—
HE-ehdotukset	10,47 miljoonaa euroa 87,5 vankipaikkaa	20,94 miljoonaa euroa 175 vankipaikkaa
1—4 v vankeutta	5,465 miljoonaa euroa 45,5 vankipaikkaa	10,93 miljoonaa euroa 91 vankipaikkaa
1—5 v vankeutta	7,14 miljoonaa euroa 59,5 vankipaikkaa	14,28 miljoonaa euroa 119 vankipaikkaa

Valiokunnan mietintö LaVM 9/2025 vp

	2026	2027—
1 v 6 kk—4 v vankeutta	7,905 miljoonaa euroa 66 vankipaikkaa	15,81 miljoonaa euroa 132 vankipaikkaa
1 v 6 kk—5 v vankeutta	9,94 miljoonaa euroa 83 vankipaikkaa	19,88 miljoonaa euroa 166 vankipaikkaa
2—5 v vankeutta	12,905 miljoonaa euroa 107,5 vankipaikkaa	25,81 miljoonaa euroa 215 vankipaikkaa

Taulukko 2

Kaikkia ehdotuksia koskevat vankeusrangaistuksen täytäntöönpanokustannus- ja vankilukuvai-
kutukset (törkeä ampuma-aserikos, ampuma-aseen käsittely vakavan rikoksen tekemistä varten,
vaarallisen esineen hallussapito ja toisen vakavaan vahingoittamiseen soveltuvan esineen tai
aineen hallussapito)

	2026	2027—
HE-ehdotukset	11,505 miljoonaa euroa 96 vankipaikkaa	23,01 miljoonaa euroa 192 vankipaikkaa
törkeä ampuma-aserikos 1—4 v vankeutta	6,50 miljoonaa euroa 54 vankipaikkaa	13,00 miljoonaa euroa 108 vankipaikkaa
törkeä ampuma-aserikos 1—5 v vankeutta	8,175 miljoonaa euroa 68 vankipaikkaa	16,35 miljoonaa euroa 136 vankipaikkaa
törkeä ampuma-aserikos 1 v 6 kk—4 v vankeutta	8,94 miljoonaa euroa 74,5 vankipaikkaa	17,88 miljoonaa euroa 149 vankipaikkaa
törkeä ampuma-aserikos 1 v 6 kk—5 v vankeutta	10,975 miljoonaa euroa 91,5 vankipaikkaa	21,95 miljoonaa euroa 183 vankipaikkaa
törkeä ampuma-aserikos 2—5 v vankeutta	13,94 miljoonaa euroa 116 vankipaikkaa	27,88 miljoonaa euroa 232 vankipaikkaa

Lakivaliokunta toteaa, että jos törkeän ampuma-aserikoksen rangaistusasteikko olisi vankeutta vähintään yksi vuosi ja enintään neljä vuotta, rangaistusasteikko olisi ehdotettua laajempi, vaikkakin poikkeuksellinen siinä mielessä, ettei tällaista asteikkoa käytetä rikoslaissa muutoin. Vähimmäisrangaistuksen korottaminen yhteen vuoteen vankeutta olisi huomattava nykytilaan nähden ja aiheuttaisi merkittävää siirtymää ehdollisista vankeusrangaistuksista ehdottomiin vankeusrangaistuksiin ja pidentäisi ehdottomia vankeusrangaistuksia, mutta mahdollistaisi myös ehdollisten vankeusrangaistusten tuomitsemisen.

Jos törkeän ampuma-aserikoksen rangaistusasteikko olisi vankeutta vähintään yksi vuosi kuusi kuukautta ja enintään neljä vuotta, rangaistusasteikko olisi hieman ehdotettua laajempi, vaikkakin siinä mielessä poikkeuksellinen, ettei tällaista vähimmäisrangaistusta käytetä rikoslaissa nykyisin. Korotus olisi nykytilaan nähden huomattava mahdollistaen kuitenkin edelleen ehdollisten vankeusrangaistusten tuomitsemisen. Vankeusrangaistuksen lähestyessä kahta vuotta ehdollisten rangaistusten määrä ei olisi kuitenkaan merkittävä. Tämä johtuu rikoslain 6 luvun 9 §:n 1 momentista, jonka mukaan enintään kahden vuoden vankeusrangaistus voidaan tuomita ehdollisena.

Valiokunnan mietintö LaVM 9/2025 vp

Jos törkeän ampuma-aserikoksen vähimmäisrangaistus korotettaisiin vuoteen tai puoleentoista vuoteen vankeutta ja samalla enimmäisrangaistusta korotettaisiin viiteen vuoteen vankeutta, rangaistusasteikko olisi ehdotettua laajempi. Voidaan arvioida, että ehdollisia vankeusrangaistuksia tuomittaisiin vähemmän kuin silloin, jos enimmäisrangaistus säilyisi neljässä vuodessa vankeutta. Jos taas törkeän ampuma-aserikoksen vähimmäisrangaistus korotettaisiin kahteen vuoteen vankeutta ja enimmäisrangaistus korotettaisiin viiteen vuoteen vankeutta, ehdollisia vankeusrangaistuksia ei juurikaan tulisi ottaen huomioon rikoslain 6 luvun 9 §:n 1 momentin sääntely.

Viiden vuoden enimmäisrangaistuksen osalta on kuitenkin huomattava, että vaikka sitä käytetään rikoslaissa nykyisin jossain määrin, taustalla ovat EU-velvoitteet, joiden täytäntöönpanossa ei ole ollut kansallista liikkumavaraa. Lakivaliokunta ei tällöinkään ole pitänyt viiden vuoden enimmäisrangaistusta ongelmattomana rikoslain sisäisen johdonmukaisuuden näkökulmasta (ks. LaVM 2/2025 vp, s. 4 ja siinä viitatus LaVL 34/2022 vp, s. 4 ja siinä viitatus LaVL 17/2022 vp, s. 5—6, LaVL 2/2022 vp, s. 7, LaVM 9/2021 vp, s. 4, LaVL 7/2021 vp, s. 9—10, LaVL 15/2017 vp, s. 4, LaVM 29/2014 vp, s. 3 ja LaVL 16/2013 vp, s. 3—4). Viiden vuoden enimmäisrangaistuksen käyttöönottoon puhtaasti kansallisista syistä on siten jo edellä mainitun valossa perusteltua suhtautua kriittisesti.

Edellä esitetyn valossa relevanteimpana vaihtoehtona ehdotetulle rangaistusasteikolle voidaan pitää rangaistusasteikkoa, jonka mukaan vankeutta voidaan tuomita vähintään yksi vuosi ja enintään neljä vuotta. Taloudellisilta vaikutuksiltaan tämä vaihtoehto olisi merkittävästi ehdotettua edullisempi.

Toisaalta on huomioitava törkeän ampuma-aserikoksen läheinen kytkentä järjestäytyneeseen rikollisuuteen ja laittomaan asekauppaan sekä nykyinen rangaistuskäytäntö, jota voidaan hallituksen esityksen valossa pitää varsin lievänä. Vuosina 2019—2023 törkeistä ampuma-aserikoksista tuomituista rangaistuksista 48 prosenttia oli ehdottomia vankeusrangaistuksia ja 46 prosenttia oli ehdollisia vankeusrangaistuksia (ks. HE, s. 21 ja 22). Lisäksi tuomittiin yksittäisiä valvonta- ja yhteiskuntapalvelurangaistuksia. Ehdottomien vankeusrangaistusten keskipituus oli alle yhden vuoden (lyhimmillään 9,5 kuukautta vuonna 2021 ja pisimmillään 12,3 kuukautta vuonna 2019). Valiokunnan näkemyksen mukaan törkeän ampuma-aserikoksen vähimmäisrangaistuksen korottamisella yhteen vuoteen vankeutta ei vielä saataisi merkittävää muutosta rangaistuskäytäntöön, koska rangaistusten määräämisessä noudatetaan yleisesti sitä linjaa, että vankeusrangaistuksen kesto mitataan rangaistusasteikon alimman neljänneksen tuntumasta.

Edellä esitetyn valossa lakivaliokunta on johtopäätöksensä päättänyt puoltamaan törkeän ampuma-aserikoksen vähimmäisrangaistuksen korottamista kahteen vuoteen vankeutta hallituksen esityksessä ehdotetuin tavoin. Kyse on huomattavasta ja poikkeuksellisesta vähimmäisrangaistuksen korottamisesta, mutta valiokunta on päättänyt pitämään sitä edellä selvitetyn erityisin syin hyväksyttävänä. Valiokunta painottaa, että kyse ei ole ennakkotapauksesta, josta voisi tehdä yleistäviä johtopäätöksiä muiden rikosten rangaistusasteikkojen muuttamisesta, vaan valiokunnan johtopäätös koskee vain käsiteltävää lainmuutosta. Valiokunta kiinnittää huomiota myös siihen, että vaihtoehtoisia vähimmäisrangaistuksia ja rangaistusasteikkoja sekä niiden vaikutuksia on selvitetty ja arvioitu vasta eduskunnassa valiokuntavaiheessa. Lainvalmistelun laadun, avoimuuden ja tehokkuuden sekä eduskunnan tietopohjan ja päätöksenteon kannalta on tärkeää, että

Valiokunnan mietintö LaVM 9/2025 vp

muut toteuttamisvaihtoehdot ja niiden vaikutukset arvioidaan jo hallituksen esityksen valmistelussa hallituksen esitysten laatimisohjeiden mukaisesti.

Koska kyse on merkittävästä ja poikkeuksellisesta vähimmäisrangaistuksen korottamisesta, lakivaliokunta edellyttää, että lainmuutoksen soveltamista, toimivuutta ja vaikutuksia on seurattava tarkoin. Lakivaliokunta ehdottaa jäljempänä asiasta lausuman hyväksymistä.

Törkeän ampuma-aserikoksen nykyinen neljän vuoden enimmäisvankeusrangaistus on valiokunnan saaman selvityksen valossa asianmukainen ja myös edistää oikeasuhtaisuutta suhteessa muiden vakavien rikosten rangaistusasteikkoihin. Nykyinen enimmäisrangaistus on siten perusteltua säilyttää. Rangaistusasteikko muodostuu tällöin kapeaksi, mutta valiokunnan näkemyksen mukaan se mahdollistaa tästä huolimatta rikoksen eri tekemuotojen moitittavuuden erojen riittävän ja oikeudenmukaisen huomioon ottamisen.

Lakivaliokunta kiinnittää lopuksi huomiota hallituksen esityksen perusteluihin, joiden mukaan törkeyden kokonaisarvostelulauseke mahdollistaa jatkossa rangaistuksen määräämisessä rangaistusasteikon merkittävästä kaventumisesta mahdollisesti aiheutuvien kohtuuttomien lopputulosten välttämisen (ks. HE, s. 37). Perustuslakivaliokunta ei pidä tällaista tukeutumista kokonaisarvosteluun asianmukaisena (ks. PeVL 7/2025 vp). Lakivaliokunta korostaa, että törkeän ampuma-aserikoksen kokonaisarvostelulauseketta ei tule käyttää törkeille tekemuodoille ominaisesta kokonaisarvostelusta poikkeavalla tavalla rangaistusasteikkomuutoksesta aiheutuvien nykyistä ankarampien rangaistusten välttämiseksi.

Vaikutukset

Ehdotetuilla muutoksilla arvioidaan olevan useita myönteisiä vaikutuksia. Ampuma-aseisiin liittyvien lainsäädäntömuutosten arvioidaan voivan vähentää vuositasolla useita henkirikoksia. Vaarallisten esineiden sekä toisen vakavaan vahingoittamiseen soveltuvien esineiden ja aineiden kohdalla rangaistusasteikkomuutosten arvioidaan vuorostaan vähentävän merkittävässä määrin etenkin pahoinpitely- ja ryöstörikoksia. Muutosten arvioidaan myös edistävän yleistä järjestystä ja turvallisuutta.

Ehdotetuilla muutoksilla on toteutuessaan huomattavia taloudellisia vaikutuksia. Vankien määrän arvioidaan lisääntyvän merkittävästi, mistä arvioidaan syntyvän noin 23 miljoonan euron vuosittaiset lisäkustannukset. Lisäksi tulee kertaluonteinen vankipaikkojen perustamiskustannus noin 8,1 miljoonaa euroa. Myös poliisi- ja syyttäjäviranomaisten sekä tuomioistuinten työmäärän arvioidaan lisääntyvän, mikä lisää rikosprosessiin liittyviä vuosittaisia kustannuksia reilulla 1 miljoonalla eurolla vuodesta 2026 lähtien.

Lakivaliokunta pitää välttämättömänä, että uudistuksen taloudellisista vaikutuksista poliisin, syyttäjien, tuomioistuinten ja Rikosseuraamuslaitoksen määrärahoihin huolehditaan asianmukaisesti. Valiokunta kiinnittää erityistä huomiota Rikosseuraamuslaitoksen resursointiin, sillä rangaistusten kiristäminen lisää vankimäärää huomattavasti ja edellyttää siten lisää vankipaikkoja ja henkilöstöä. Rikosseuraamuslaitoksen määrärahatilanne on kuitenkin jo pitkään ollut tiukka ja suljetut vankilat ja tutkintavankilat ovat jo tällä hetkellä täynnä ja vaikeassa yliasutustilanteessa. Lakivaliokunta on käsitellyt Rikosseuraamuslaitoksen voimavaratilannetta tarkemmin vastikään

Valiokunnan mietintö LaVM 9/2025 vp

julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2026—2029 antamassaan lausunnossa (ks. LaVL 1/2025 vp, s. 3 ja 4).

Seuranta

Lakivaliokunta edellyttää rikoslain 41 luvun kokonaisuudistuksen seurantaa. Erityisesti uuden kvalifiointiperusteen lisääminen törkeää ampuma-aserikosta koskevaan rangaistussäännökseen ja törkeän ampuma-aserikoksen vähimmäisrangaistuksen korottaminen ovat periaatteellisesti ja käytännön kannalta erittäin merkittäviä muutoksia, joilla on myös huomattavia taloudellisia vaikutuksia. Muutosten soveltamista, taloudellisia ja muita vaikutuksia sekä rangaistuskäytännön muotoutumista on tämän vuoksi seurattava tarkoin, ja jos ongelmia ilmenee, on ryhdyttävä välittömästi tarvittaviin lainsäädännöllisiin ja muihin toimenpiteisiin niiden korjaamiseksi. Rangaistuskäytännön ja vaikutusten seurannasta tulee toimittaa lakivaliokunnalle selvitys vuoden 2030 loppuun mennessä. Valiokunta ehdottaa asiasta lausuman hyväksymistä (*Valiokunnan lausumaehdotus*).

VALIOKUNNAN YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Laki rikoslain 17 ja 41 luvun muuttamisesta

41 luku. Aserikoksista

1 §. Ampuma-aserikos. Voimassa olevan pykälän 1 momentin 4—8 kohdassa rangaistaviksi säädetty teot ehdotetaan muutettaviksi 4 §:ssä tarkoitetuksi lieväksi ampuma-aserikokseksi. Samalla lievän ampuma-aserikoksen rangaistusasteikkoon ehdotetaan lisättäväksi vankeusuhka. Yleisperusteluissa esittämäänsä viitaten lakivaliokunta katsoo, että lieväksi ampuma-aserikokseksi voidaan siirtää voimassa olevan pykälän 1 momentin 5 ja 6 kohdassa rangaistaviksi säädetty teot, mutta 4, 7 ja 8 kohdassa tarkoitetut teot on perusteltua säilyttää ampuma-aserikoksen piirissä. Tämän vuoksi valiokunta ehdottaa, että käsiteltävän pykälän *1 momenttiin* lisätään *uudet 4—6 kohdat*, jotka vastaavat hallituksen esityksen 4 §:n 1 momentin 1, 4 ja 5 kohtaa.

Esityksen perusteluissa korostetaan vankeusrangaistuksen kytkemistä tietyntilanteisiin lievää ampuma-aserikosta koskeviin tapauksiin (ks. HE, s. 96). Niiden mukaan vankeusrangaistus tulisi kysymykseen esimerkiksi tilanteissa, joissa teko koskee useita ampuma-aseita tai joissa tekijään on perusteltua kohdistaa tavanomaista voimakkaampi moitearvostelu esimerkiksi taloudellisen hyödyn tavoittelun tai rikoksen suunnitelmallisuuden vuoksi tai sen vuoksi, että hänen tekonsa liittyy järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan. Lakivaliokunnan mukaan esityksen perustelut sopivat tekoihin myös niiden pysyessä rangaistavina perusmuotoisina ampuma-aserikoksina.

Vaikka valiokunta ehdottaa edellä tarkoitettujen tekojen säilyttämistä ampuma-aserikoksena rangaistavina, valiokunta ei pidä perusteltuna, että ne voisivat joissakin tilanteissa tulla rangaistaviksi törkeinä ampuma-aserikoksina ottaen huomioon myös törkeän ampuma-aserikoksen vähimmäisrangaistuksen korottamisen. Kyseiset teot on tämän vuoksi aiheellista sulkea törkeän ampuma-aserikosta koskevan rangaistussäännöksen ulkopuolelle. Valiokunta ehdottaa tätä koskevan muutoksen tekemistä 3 §:än.

Valiokunnan mietintö LaVM 9/2025 vp

2 §. Ampuma-aseen käsittely vakavan rikoksen tekemistä varten. Uuden rangaistussäännöksen *1 momentin* mukaan rangaistavaa on ampuma-aseen tai kaikkien sen kokoamiseen tarvittavien osien hallussa pitäminen, lainaaminen tai luovuttaminen olosuhteissa, joissa ase on omiaan päätymään käytettäväksi sellaisen rikoksen tekemiseen, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta, tai tietyn terrorismirikoksen tekemiseen. Pykälän *2 momentin* mukaan rangaistaan vuorostaan sitä, joka lainaa tai luovuttaa taikka yrittää lainata tai luovuttaa järjestäytyneelle rikollisryhmälle ampuma-aseen tai kaikki sen kokoamiseen tarvittavat osat. Rangaistukseksi ehdotetaan vankeutta enintään neljä vuotta.

Perustuslakivaliokunnan mukaan ehdotettu rangaistussäännös on varsin monimutkainen (ks. PeVL 7/2025 vp). Perustuslakivaliokunnan käsityksen mukaan nyt ehdotetussa säännöksessä käytetty ilmaisu "sellaisissa olosuhteissa, joissa ase on omiaan päätymään käytettäväksi" jättää sääntelyyn paljon tulkinnanvaraa. Lisäksi säännöksen 1 momentin alun kirjoitustapa eri tekotavoista ja niihin kiinnittyvistä tunnusmerkistön osista muodostuu epäselväksi. Perustuslakivaliokunnan mukaan lakivaliokunnan on täsmennettävä pykälän sääntelyä perustuslain 8 §:stä johtuvista syistä. Lisäksi eri tekotavat pykälän 1 momentissa on syytä erotella selkeästi esimerkiksi numeroinnilla ja ryhmittelyllä.

Lakivaliokunta ehdottaa pykälän rakenteen selkeyttämiseksi, että *1 momentin* eri tekotavat erotellaan kahteen eri kohtaan ja että olosuhteiden kannalta merkitykselliset rikokset sisällytetään *uuteen 2 momenttiin*. Muutoksen seurauksena esityksessä ehdotetun 2 momentin numerointi muuttuu yhtä suuremmaksi (*uusi 3 mom.*).

Olosuhteisiin liittyviä rikoksia on tarpeen jollain tavoin luonnehtia pykälän 1 momentissa. Tämän toteuttamiseksi valiokunta ehdottaa momentissa käytettäväksi ilmaisua "vakava rikos". Selvyyden vuoksi valiokunta myös toteaa, että sekä 1 että 2 kohdassa tarkoitettujen tekotapojen osalta edellytetään olosuhteita, joissa ampuma-ase on omiaan päätymään käytettäväksi vakavan rikoksen tekemiseen.

Pykälän 1 momenttiin sisältyvä edellytys "on omiaan" on niin sanottu abstraktia vaaraa ilmentävä tunnusmerkki, jota käytetään rikoslaisissa ennestään. Abstraktin vaaran sisältönä on, että teko on etukäteisarvioinnin eli tekohetken näkökulmasta arvioiden sellainen, että se tyypillisesti johtaa seurauksen syntymiseen. Esityksen perusteluissa on avattu, mitä abstraktin vaaran arvioinnissa otetaan momenttia sovellettaessa huomioon (ks. HE, s. 89 ja 90). "On omiaan" -rakennetta sekä ampuma-aseen lainaamisen ja luovuttamisen olosuhteita on pykälän selkeyttämiseksi kuitenkin perusteltua tarkentaa. Tämän vuoksi valiokunta ehdottaa, että momenttiin lisätään sanat "sen hallussapitäjän, lainaajan tai luovutuksensaajan toimintaa koskevien tietojen perusteella". Ratkaisevia ovat siten tekohetken olosuhteita vasten peilatut tiedot, mikä vastaa hallituksen esityksen perusteluissa todettua (ks. HE, s. 90).

Lisäksi lakivaliokunta täsmentää ja täydentää pykälän perusteluja seuraavasti.

Selvyyden vuoksi valiokunta toteaa ensinnäkin, että pykälän 1 momentin soveltamisalaan ei kuulu epämääräinen yhteys johonkin mahdolliseen rikolliseen toimintaan, vaan siinä tarkoitettulla teolla tulee olla kytkentä momentissa mainitun vakavan rikoksen tekemiseen. Myös valiokunnan ehdottaman 3 momentin (HE:n 2 mom.) mukaisessa teossa on kytkentä rikoksen tekemiseen, kos-

Valiokunnan mietintö LaVM 9/2025 vp

ka rikoslain 6 luvun 5 §:n 2 momentissa olevan määritelmän mukaisesti järjestäytynyt rikollisryhmä toimii yhteistuumin tehdäkseen kyseisessä säännöksessä tarkoitettuja rikoksia.

Ampuma-aseen käsittelyrikos on vain tahallisen rangaistava ja tahallisuudessa ratkaisevia ovat tekijän käsitykset. Tahallisuuden tulee kattaa tunnusmerkistön mukainen menettely rikoslain 3 luvun 6 §:ssä ja 4 luvun 1 §:ssä edellytetyin tavoin. Tekijällä tulee siten olla mainittujen säännösten edellyttämä riittävä käsitys menettelyn tunnusmerkistön toteuttavasta luonteesta. Sitä, mitä tämä erilaisten rikostunnusmerkkien kohdalla kulloinkin yksittäistapauksissa edellyttää, arvioidaan kussakin rangaistussäännöksen soveltamistilanteessa.

Tulevaan rikokseen mahdollisesti syyllistyviä henkilöitä eri tilanteissa on käsitelty esityksen perusteluissa (ks. HE, s. 90). Esityksen perusteluja täsmentäen ja täydentäen lakivaliokunta korostaa, että pykälässä tarkoitettu ampuma-aseen hallussapito voi tapahtua tarkoituksin lainata tai luovuttaa ase toiselle pykälän 1 momentissa tarkoitetuissa olosuhteissa tai järjestäytyneelle rikollisryhmälle pykälän 3 momentin (HE:n 2 mom.) mukaisesti. Jos lainaaminen tai luovuttaminen tapahtuu, lainaajaa tai luovuttajaa ei erikseen tuomita pykälässä tarkoitettua hallussapidosta, koska ampuma-aseen oleminen lainaajan tai luovuttajan hallussa on välttämätön lainaamisen tai luovuttamisen esiteko.

Rikoksen tekoajan osalta esityksen perusteluissa todetaan, että ampuma-aseen käsittely vakavan rikoksen tekemistä varten voi olla jatkuvaa toimintaa erityisesti rikollisryhmiin liittyessään (ks. HE, s. 91). Lakivaliokunta toteaa tämän koskevan ampuma-aseen hallussapitotilanteita, sillä lainaamisen ja luovuttamisen ajankohdat voidaan yleensä määrittää, jolloin rikoksen tekoajaksi tulee lainaamisen tai luovuttamisen hetki. Ampuma-aseen hallussapidon tekoaika vuorostaan riippuu teon olosuhteista ja siihen muuten liittyvistä seikoista. Tekoaika voi olla lyhyt esimerkiksi tilanteessa, jossa ampuma-asetta säilytetään vain hetkellisesti sen eteenpäin lainaamista tai luovuttamista varten. Muuten hallussapidon rangaistavuus kattaa sen ajan, jona voidaan katsoa olevan kyseisen rikoksen edellyttämä varteenotettava vaara aseiden päättymisestä vakavan rikoksen tekemiseen. Hallussapidon tekoaika kytkeytyy siten abstraktisen vaaran olemassaoloon ja sen määrittäminen on tapauskohtaista.

Tekoajasta todettu pätee osittain myös siihen ajalliseen yhteyteen, joka hallussapidolla, lainaamisella tai luovuttamisella tulee olla oletettuun tulevaisuudessa tapahtuvaan vakavaan rikokseen nähden. Hallussapidolta, lainaamiselta tai luovuttamiselta ei kuitenkaan edellytetä, että vakavan rikoksen tekeminen seuraa välittömästi tai edes erityisen nopeasti ampuma-aseen käsittelyrikoksen tekemisestä, kunhan abstraktin vaaran muodostavat olosuhteet ovat 1 momentissa edellytetyin tavoin olemassa.

Selvyyden vuoksi valiokunta korostaa, että 3 momentin (HE:n 2 mom.) mukainen teko ei edellytä mitään ajallista yhteyttä oletettuun tulevaisuudessa tapahtuvaan rikokseen. Rangaistavaa on siten pelkästään se, että lainataan tai luovutetaan taikka yritetään lainata tai luovuttaa ampuma-ase järjestäytyneen rikollisryhmän määritelmän täyttävälle ryhmälle.

Esityksen perusteluissa käsitellään ehdotetun pykälän suhdetta muihin ampuma-aserikoksiin (ks. HE, s. 91). Niiden mukaan ehdotetun pykälän ohella sovellettavaksi voi tulla muun muassa törkeän ampuma-aserikoksen uusi kvalifiointiperuste ampuma-aseen mukana pitämisestä yleisellä

Valiokunnan mietintö LaVM 9/2025 vp

paikalla tai kulkuneuvossa. Ehdotetun pykälän ja törkeän ampuma-aserikoksen uuden kvalifiointiperusteen soveltamisalat eivät perustelujen mukaan ole päällekkäisiä niin, että toinen kattaa toisen. Lisäksi uuden kvalifiointiperusteen perusteluissa todetaan, että jos kysymys on siitä, että rikoksentekijä pitää hallussaan ampuma-asetta sellaisissa olosuhteissa, että ase on omiaan ehdotetun 2 §:n mukaisesti päätyämään vakavan rikoksen tekemiseen, tilannetta arvioidaan yleisten rikosten yhtymistä koskevien säännösten mukaisesti (ks. HE, s. 94).

Lakivaliokunta toteaa, että rikosten yhtymiseen liittyvät kysymykset ratkaistaan viime kädessä yksittäisissä tapauksissa käytännön soveltamistilanteissa. Ampuma-aseen käsittelyrikoksen ja törkeän ampuma-aserikoksen uuden kvalifiointiperusteen säätämällä pyritään samojen oikeushyvien, kuten ihmisten hengen ja terveyden, suojaamiseen. Uudella kvalifiointiperusteella pyritään lisäksi suojaamaan yleistä järjestystä ja turvallisuutta. Kahden rangaistussäännöksen liittyminen samojen oikeushyvien suojelemiseen ei kuitenkaan tarkoita sitä, että molemmat säännökset eivät voisi tulla sovellettaviksi samassa tilanteessa. Hallituksen esityksessä todetun mukaisesti lainkonkurrenssin eli sen kannalta, sovelletaanko johonkin menettelyyn yhden vai useamman rikoksen tunnusmerkistöä, merkitystä on sen arvioinnilla, voidaanko toisen rangaistussäännöksen katsoa (täysin) kattavan toisen säännöksen. Ampuma-aseen käsittelyrikoksen tunnusmerkistössä ja törkeän ampuma-aserikoksen uudessa kvalifiointiperusteessa on eroavaisuuksia, sillä ampuma-aseen käsittelyrikoksen rangaistavuus ei uuden kvalifiointiperusteen tavoin edellytä sitä, että teon kohteena oleva ase on mukana oikeudettomasti. Sellaisessakin tapauksessa, jossa ampuma-ase on mukana oikeudettomasti, ampuma-aseen käsittelyrikosta koskevan rangaistussäännöksen erottaa uudesta kvalifiointiperusteesta "on omiaan" -edellytykseen liittyvä abstraktinen vaara vakavan rikoksen tapahtumisesta, sillä uusi kvalifiointiperuste ei sisällä tällaista edellytystä. Selvyyden vuoksi valiokunta toteaa, että esimerkiksi sellaisessa tapauksessa, jossa henkilö pitää mukanaan ampuma-asetta yleisellä paikalla ilman oikeutta sellaisen aseiden hallussapitoon ja olosuhteet ovat sellaiset, että ase on omiaan päätyämään käytettäväksi vakavan rikoksen tekemiseen, sovellettaviksi voivat tulla sekä ampuma-aseen käsittelyrikosta että törkeää ampuma-aserikosta koskevat rangaistussäännökset.

Esityksen perusteluissa käsitellään myös ehdotetun pykälän suhdetta rikoslain 17 luvun 1 a §:ssä tarkoitettujen järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan osallistumisen soveltamistilanteisiin (ks. HE, s. 92). Niiden mukaan ehdotetun pykälän 2 momentin (valiokunnan ehdottaman 3 mom.) on tarkoitus korvata rikoslain 17 luvun 1 a §:n 1 momentin 2 kohta ampuma-aseiden osalta niin, että ampuma-aseen lainaaminen tai luovuttaminen taikka lainaamisen tai luovuttamisen yrittäminen tulee rangaistavaksi mainitun momentin mukaan. Tämä johtaa nykyistä laajempaan ja ankarampaan rangaistavuuteen, koska ehdotettu pykälä koskee vain yhtäkin ampuma-asetta ja sen rangaistusasteikko on järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan osallistumisen asteikkoa ankarampi. Ehdotettu pykälä ei myöskään edellytä, että järjestäytyneen rikollisryhmän toiminnassa tehdään vakava rikos tai sen rangaistava yritys, mitä rikoslain 17 luvun 1 a §:n 1 momentin 2 kohta edellyttää.

Esityksen perusteluissa mainitaan esimerkkitapauksena pykälän 1 momentin mukaisista rangaistavista hallussapitotilanteista se, että rikoksentekijä nimenomaisesti säilyttää ampuma-asetta vakavan rikoksen tulevan tekijän tai tulevien tekijöiden varalle (ks. HE, s. 90). Perustelujen mukaan henkilö voi esimerkiksi sovitun työnjaon mukaisesti pitää ampuma-asetta hallussaan järjestäytyneessä rikollisryhmässä tai muussakin ryhmässä tehtävää rikosta varten. Lakivaliokunnan

Valiokunnan mietintö LaVM 9/2025 vp

mukaan perustelulausumista voidaan päätellä, että järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan liittyvä ampuma-aseen hallussapito tulee rangaistavaksi ampuma-aseen käsittelyrikkoksena eikä rikoslain 17 luvun 1 a §:n mukaisena osallistumisena järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan.

3 §. Törkeä ampuma-aserikos. Edellä 1 §:n yksityiskohtaisiin perusteluihin viitaten valiokunta ehdottaa pykälän *1 momentin johdantokappaleen* täsmentämistä, jotta pykälää ei sovelleta 1 §:n 1 momentin 4—6 kohdassa tarkoitettuihin tekoihin.

Ehdotetun pykälän 1 momentin *1—3 kohta* vastaavat voimassa olevan pykälän 1 momentin kva-lifiointiperusteita. Pykälään ehdotetaan sisällytettäväksi nykytilaan nähden *uusi 4 kohta* ampu-ma-aseen mukana pitämisestä yleisellä paikalla tai kulkuneuvossa ilman oikeutta sellaisen ase-
hallussapitoon. Nykyisin tällainen teko on rangaistava perusmuotoisena ampuma-aserikkoksena. Teon katsominen törkeäksi ampuma-aserikkokseksi edellyttää, että se on myös kokonaisuutena arvostellen törkeä. Lisäksi törkeän ampuma-aserikkoksen vähimmäisrangaistus ehdotetaan korotettavaksi neljästä kuukaudesta kahteen vuoteen.

Uudessa 4 kohdassa käytetty ilmaisu "mukana pitäminen" kiinnittyy momentin johdantokappa-leeseen sisältyvään viittaukseen 1 §:ssä tarkoitettuun ampuma-aserikkokseen, koska mukana pitäminen on 1 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettua hallussapitoa. Lisäksi esityksen perusteluista ilmenee, että "mukana pitämisellä" tarkoitetaan sitä, että henkilö pitää ampuma-asetta hallussaan liikkeessään kantamalla sitä kädessään, vaatteissaan tai kantovälineessä (ks. HE, s. 93). Rangaistava hallussapito voi esityksen perustelujen mukaan tapahtua myös kuljettamalla ampuma-asetta kulkuneuvossa. Olennaista mukana pitämiselle on esityksen perustelujen valossa siten ampuma-aseen pitäminen hallussa oikeudettomasti liikuttaessa.

Rikoksen tekoaika kattaa edellä esitetyn valossa sen ajan, jona ampuma-ase on henkilön mukana hänen liikkeessään. Sen arvioinnissa, onko kysymyksessä yksi vai useampi teko, kiinnitetään huomiota erityisesti tekojen ajalliseen ulottuvuuteen sekä siihen, onko kysymys ollut yhtenäisestä toiminnasta tai selvästi erillisistä teoista. Tällainen arviointi on tapauskohtaista. Selvytyden vuoksi lakivaliokunta toteaa, että henkilön poistuminen välissä lyhytaikaisesti yleiseltä paikalta tai kulkuneuvolla tapahtuvan liikkumisen keskeyttäminen lyhytaikaisesti ei vielä tarkoita sitä, että ampuma-asetta oikeudettomasti mukanaan pitävä syyllistyy useaan rikokseen.

Kohta koskee myös toimintakelvottomia ampuma-aseita (ks. HE, s. 93). Valiokunta pitää tätä aiheellisena, koska tällaisilla aseilla voidaan syyllistyä vakaviin erityisesti uhkaamiseen liittyviin rikoksiin tilanteissa, joissa henkilö, johon rikos kohdistuu, ei tiedä ampuma-aseen toimintakelvottomuudesta. Toimintakelvottomuudella voi kuitenkin olla merkitystä teon törkeyttä koskevassa kokonaisarvostelussa. Jos ase on kuitenkin niin toimintakelvoton, ettei se täytä ampuma-ase-lain 2 §:n 1 momentin ampuma-aseen määritelmää, mukana pitäminen ei ole rangaistavaa perusmuotoisena eikä törkeänä ampuma-aserikkoksena.

Keskeinen tunnusmerkistökäsite uuden 4 kohdan soveltamisessa on ampuma-aseen mukana pitäminen "ilman oikeutta sellaisen ase-
hallussapitoon". Esityksen perustelujen mukaan ilmaisulla "ilman oikeutta" on kytkentä ampuma-aselain 18 §:n 1 momentin edellyttämään luvanvaraisuuteen (ks. HE, s. 47 ja 93), mutta siinä on huomioon otettu myös se, että luvanvaraisuudesta on säädetty joitakin poikkeuksia. Ilmaisulla "ilman oikeutta" ei siten kata tilannetta, jossa henkilö pitää

Valiokunnan mietintö LaVM 9/2025 vp

mukanaan ampuma-asetta, jonka hallussapitoon hänellä on ampuma-aselain mukainen lupa tai oikeus. Uusi kvalifiointiperuste ei siten tule sovellettavaksi sellaisessa tapauksessa, jossa henkilö pitää mukanaan yleisellä paikalla tai kulkuneuvossa ampuma-asetta, jonka hallussapitoon hänellä on ampuma-aselain mukainen lupa tai oikeus.

Sellaistakin ampuma-asetta, jonka hallussapitoon henkilöllä on ampuma-aselain mukainen lupa tai oikeus, saa kuitenkin esityksen perusteluista ilmenevin tavoin ampuma-aselain 106 a §:n 1 momentin mukaan kantaa ja kuljettaa yleisellä paikalla ja kuljettaa moottorikäyttöisessä ajoneuvossa vain silloin, kun siihen on hyväksyttävä syy (ks. HE, s. 94). Kyseisen lainkohdan perustelujen mukaan hyväksyttävänä syynä voidaan pitää esimerkiksi sitä, että asetta viedään ampumaradalle tai korjattavaksi taikka tällaisesta paikasta luvanhaltijan asunnolle. Ampuma-aseen kantaminen voi liittyä myös työtehtävään. Hyväksyttävyyden arvioinnissa otetaan huomioon myös muut mahdolliset säännökset, kuten metsästyslain säännökset metsästysaseen kuljettamisesta. Jos henkilö kuitenkin pitää ampuma-asetta mukanaan luvan vastaisesti tai ilman ampuma-aselain 106 a §:ssä tarkoitettua hyväksyttävää syytä, henkilö voi syyllistyä 1 §:ssä tarkoitettuun perusmuotoiseen ampuma-aserikokseen tai tunnusmerkistön täytyessä myös 2 §:ssä tarkoitettuun ampuma-aseen käsittelyrikokseen, vaikka uusi kvalifiointiperuste ei tulekaan sovellettavaksi.

Kohdan mukaista uutta kvalifiointiperustetta ei sovelleta myöskään tapauksessa, jossa ampuma-asetta kuljetetaan kulkuneuvossa siten, että ampuma-aseen haltijalla on oikeus pitää kyseistä kulkuneuvossa olevaa asetta hallussaan. Tällaisessa tilanteessa rangaistukseen ei tuomita esimerkiksi kuljettajaa, joka on kuljettamassa sellaista henkilöä ja hänen asettaan kulkuneuvossa (ks. HE, s. 94). Tämä soveltuu esimerkiksi silloin, kun ollaan kuljettamassa henkilöä ampuma-asetta käyttäen harjoitettavaan harrastustoimintaan, joka voi olla myös alaikäisten lasten harrastustoimintaa.

Luvattoman ampuma-aseen mukana pitämisen katsominen törkeäksi ampuma-aserikokseksi edellyttää lisäksi sitä, että teko on myös kokonaisuutena arvostellen törkeä. Esityksen perusteluissa nostetaan esiin lieventäviä seikkoja, joiden perusteella rikos kokonaisarvioinnissa katsottaisiin perusmuotoiseksi ampuma-aserikokseksi (ks. HE, s. 95). Huomiota on perustelujen mukaan erityisesti kiinnitettävä ampuma-aseen mukana pitämisen tarkoitukseen, esimerkiksi sen hyväksyttävyyteen ampuma-aselain 106 a §:n 1 momentin näkökulmasta. Mainitun momentin perusteella hyväksyttävät syyt liittyvät esimerkiksi ampuma-aseen viemiseen ampumaradalle tai mukana pitämiseen metsästämistä varten. Merkitystä kokonaisarvioinnissa esityksen perustelujen mukaan on sillä tosiasiallisella oikeushyviin kohdistuvalla vaaralla, jota asetta mukanaan pitävän teko edustaa.

Käytännön kuljettamistilanteita silmällä pitäen on myös huomattava, että aselupa voidaan ampuma-aselain 43 §:n 1 momentin 8 kohdan mukaan antaa luvanhaltijan huollettavana olevan 15 vuotta mutta ei 18 vuotta täyttäneen henkilön hallussapidettäväksi tarkoitettun haulikon, kiväärin, pienoiskiväärin tai yhdistelmäaseen säilyttämistä ja kuljettamista varten. Tällaisen luvan haltija ei siten syyllisty edes perusmuotoiseen ampuma-aserikokseen.

Harrastustoimintaan kytkeytyvien tilanteiden osalta lakivaliokunta korostaakin selvyyden vuoksi, että ehdotetuilla muutoksilla on tarkoitus puuttua nimenomaisesti vaaraa aiheuttavaan toimintaan sekä laittomiin aseisiin järjestäytyneen ja muun vakavan rikollisuuden piirissä. Tarkoitukse-

Valiokunnan mietintö LaVM 9/2025 vp

na ei ole muuttaa metsästäjiin tai muihin aseharrastajiin liittyvää sääntelyä nykyistä ankarampaan suuntaan.

Valiokunta kiinnittää huomiota myös siihen, että uusi 4 kohta ei laajenna rangaistavan käyttäytymisen alaa, sillä luvattoman ampuma-aseen mukana pitäminen yleisellä paikalla tai kulkuneuvossa on jo nykyisin rangaistava perusmuotoisena ampuma-aserikoksena. Kyse on siten siitä, että kyseinen teko tulee lähtökohtaisesti nykyistä ankarammin rangaistavaksi törkeänä ampuma-aserikoksena. Jos taas henkilöllä on lupa aseeseen, mutta hän pitää sitä mukanaan yleisellä paikalla tai kulkuneuvossa luvan vastaisesti tai ilman ampuma-aselaissa tarkoitettua hyväksyttävää syytä, hän syyllistyy edellä mainituin tavoin perusmuotoiseen ampuma-aserikokseen, kuten nykyisinkin.

On myös huomattava, että törkeä ampuma-aserikos on perusmuotoisen ampuma-aserikoksen tavoin jatkossakin tahallisuutta edellyttävä rikos. Tämä vaatimus ei täyty esimerkiksi inhimillisen unohduksen, huolimattomuuden tai tunnusmerkistöerehdyksen tilanteissa. Tunnuksmerkistöerehdyksessä on kyse siitä, että tekijä ei tekohetkellä ole selvillä kaikkien niiden seikkojen käsillä olosta, joita rikoksen tunnusmerkistön toteutuminen edellyttää, tai hän erehtyy sellaisesta seikasta. Mainituissa tilanteissa ampuma-aseen mukana pitämiseen ei myöskään liity myöskään tosiasiallista oikeushyviin kohdistuvaa vaaraa.

Lakivaliokunta on pohtinut myös ehdotetun uuden kohdan täsmentämistä esimerkiksi siten, että se koskisi vain joitakin vaarallisia tai muuten vakavia ampuma-aseen oikeudettomia hallussapitotilanteita. Valiokunta on kuitenkin päätenyt siihen, ettei uutta kvalifiointiperustetta ole perusteltua rajata koskemaan esimerkiksi järjestäytyneisiin rikollisryhmiin tai muuten vakavaan ryhmässä tapahtuvaan rikolliseen toimintaan, koska vaaraa voi ilmentää myös yksittäisten henkilöiden toiminta.

Tässä yhteydessä valiokunta kiinnittää huomiota myös ehdotetun 1 §:n 4 momenttiin, jonka mukaan ampuma-aserikoksena ei voimassa olevan säännöksen mukaisesti pidetä 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettua ampuma-aseen hallussapittoa, jos tällaisen esineen hallussapitäjä omaloitteisesti ilmoittaa esineestä poliisille ja luovuttaa sen poliisin haltuun. Tällainen esimerkiksi perintöaseita koskeva toiminta ei siten tule rangaistavaksi myöskään uuden kvalifiointiperusteen mukaisena törkeänä ampuma-aserikoksena. Rankaisematonta on siten se, että henkilö ilmoittamaan ensin ampuma-aseesta poliisille on menossa luovuttamaan sitä poliisille, ja siinä tarkoituksessa pitää ampuma-asetta mukanaan yleisellä paikalla tai kulkuneuvossa.

Uuden 4 kohdan mukaisen kvalifiointiperusteen täyttymisen lisäksi edellytetään voimassa olevaa törkeää ampuma-aserikosta koskevan rangaistussäännöksen mukaisesti, että teko on myös kokonaisuutena arvostellen törkeä. Jos teko ei ole myös kokonaisuutena arvostellen törkeä, kyse voi olla perusmuotoisesta ampuma-aserikoksesta.

Hallituksen esityksen perusteluissa on pyritty avaamaan, mitä kokonaisarvostelu yleisesti ottaen ja käsiteltävässä rangaistussäännöksessä tarkoittaa, sekä tuomaan esiin seikkoja, jotka voivat johtaa siihen, että teko kuitenkin katsotaan perusmuotoiseksi ampuma-aserikokseksi (ks. HE, s. 94 ja 95). Perusteluissa käsitellään myös keskeistä korkeimman oikeuden ratkaisua (KKO 2013:57), jonka mukaan rikoksen laji ja teko-olosuhteet voivat vaikuttaa siihen, millä tavoin rikoksen tör-

Valiokunnan mietintö LaVM 9/2025 vp

keys kokonaisuutena arvioidaan (ks. HE, s. 10). Korkeimman oikeuden ratkaisun mukaan pelkääntään rikoksen törkeän tekemuodon jonkin ankaroitamisperusteen täytyminen ei riitä rikoksen katsomiseen kokonaisuutena arvostellen törkeäksi. Korkein oikeus toteaa myös, että joissakin tapauksissa rikoksen ankaroitamisperusteen ilmenemistapa saattaa kuitenkin olla niin vahingollinen tai vaarallinen, että se jo sellaisenaan antaa aihetta arvioida rikoksen myös kokonaisuutena arvostellen törkeäksi. Esityksen perusteluissa viitataan myös muihin korkeimman oikeuden ratkaisuihin, joiden mukaan kokonaisarviointi tehdään viime kädessä punnitsemalla vastakkain lieventäviä ja ankaroitavia seikkoja kokonaisuudessaan sekä sen jälkeen harkitsemalla, ovatko tekojen moitittavuutta korostavat seikat lieventäviä seikkoja selvästi merkityksellisempiä.

Lakivaliokunnan mukaan uuden kvalifiointiperusteen täyttymisen painoarvoa törkeän ampuma-aserikoksen kokonaisarvioinnissa ei ole mahdollista kuvata yksiselitteisesti kaikkia mahdollisia tilanteita ajatellen, vaan arviointi tapahtuu viime kädessä oikeuskäytännössä tapauskohtaisesti. Kuten hallituksen esityksessä on todettu, kvalifiointiperusteen täytyminen on sinällään vahva teon törkeäksi katsomista tukeva seikka, mutta se ei vielä tee ampuma-aserikoksesta kokonaisuutena arvostellen törkeää. Kokonaisarvioinnissa merkitystä on korkeimman oikeuden ratkaisusta ilmenevin tavoin rikoksen lajilla ja teko-olosuhteilla. Valiokunnan näkemyksen mukaan uusi kvalifiointiperuste itsessään ilmentää teon lähtökohtaista vaarallisuutta. Merkitystä on kuitenkin myös teko-olosuhteilla ja sillä, millaista tosiasiallista vaaraa ampuma-aseen mukana pitäminen merkitsee. Merkitystä on siten ampuma-aseen mukana pitämisen tarkoituksella ja sillä, onko ampuma-asetta oikeudettomasti tahallaan mukana pitävä varautunut käyttämään asetta tai onko se jopa jossakin tilanteessa hänen tarkoituksenaan. Edellä todetuista tavoin myös aseiden toimintakelpoisuudella voi olla merkitystä teon törkeyttä koskevassa kokonaisarvostelussa.

Teon katsomista kokonaisarvostelussa törkeäksi voi lakivaliokunnan näkemyksen mukaan tapauskohtaisesti tukea esimerkiksi se, että ampuma-ase on hankittu haltuun rikollisin keinoin tai sen hallussapito liittyy mahdolliseen rikolliseen käyttötarkoitukseen. Tällaiset piirteet voivat koskea myös jo nykyisin lakiin sisältyviä törkeän ampuma-aserikoksen kvalifiointiperusteita. Merkitystä voi olla myös esimerkiksi aseiden tai aseiden osien sellaisilla aseiden säilyttämisolosuhteilla, jotka mahdollistavat aseisiin tai niiden osiin pääsyn henkilöille, joilla ei ole oikeutta pitää niitä hallussaan. Teon katsomista törkeäksi ampuma-aserikokseksi voi erityisesti tukea myös aseiden tai aseiden osien erityisen suuri määrä tai rikoksella tavoiteltavan hyödyn erityisen huomattava määrä.

Arvioitava on tapauskohtaisesti myös mahdollisia lieventäviä seikkoja, jotka kokonaisarvioinnissa johtavat teon katsomiseen perusmuotoiseksi ampuma-aserikokseksi. Esimerkkinä esityksen perusteluissa mainitaan se, että ampuma-aseen mukana pitämisen tarkoitus liittyy henkilön ase-luvan voimassaolon äskettäin päättymiseen (ks. HE, s. 95). Kuten valiokunta on edellä yleisperusteluissa tuonut esiin, tarkoituksena ei kuitenkaan ole, että kokonaisarviointia käytettäisiin systemaattisesti ja laajamittaisesti tai muutoinkaan muista rikostyypeistä poikkeavalla tavalla rangaistusasteikkomuutoksesta aiheutuvien nykyistä ankarampien rangaistusten välttämiseksi.

4 §. Lievä ampuma-aserikos. Esityksessä ehdotetaan voimassa olevan 1 §:n 1 momentin 4—8 kohdassa ampuma-aserikoksena rangaistaviksi säädettyjen tekojen muuttamista lieväksi ampuma-aserikokseksi. Yleisperusteluissa ja 1 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa esittämänsä viitaten lakivaliokunta katsoo, että lieväksi ampuma-aserikokseksi voidaan siirtää voimassa olevan

Valiokunnan mietintö LaVM 9/2025 vp

1 §:n 1 momentin 5 ja 6 kohdassa rangaistaviksi säädetty teot, mutta 4, 7 ja 8 kohdassa tarkoitettut teot on perusteltua säilyttää ampuma-aserikoksena rangaistavina. Valiokunnan ehdottamat muutokset merkitsevät käsiteltävän 4 §:n kohdalla *1 momentin 1, 4 ja 5 kohdan* poistamista. Tämän seurauksena momentin *2 ja 3 kohdan* numerointi muuttuu yhtä pienemmäksi. Vaikka hallituksen esitystä ei toteuteta ehdotetussa laajuudessa, lievään ampuma-aserikokseen on ehdotetu in tavoin perusteltua liittää vankeusuhka (ks. HE, s. 57).

2. Laki pakkokeinolain 10 luvun 3 §:n muuttamisesta

10 luku. Salaiset pakkokeinot

3 §. Telekuuntelu ja sen edellytykset. Pykälän 3 momentin *6 kohta* on sovitettu yhteen 1.1.2025 voimaan tulleen lain muutoksen (928/2024) kanssa. Myös *johtolausetta* on tämän vuoksi tarkistettu.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Lakivaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 204/2024 vp sisältyvät 3.—5. lakiehdotuksen.

Eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen HE 204/2024 vp sisältyvät 1. ja 2. lakiehdotuksen. (Valiokunnan muutosehdotukset)

Eduskunta hyväksyy yhden lausuman. (Valiokunnan lausumaehdotus)

Valiokunnan muutosehdotukset

1.

Laki

rikoslain 17 ja 41 luvun muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rikoslain (39/1889) 41 luku, sellaisena kuin se on laissa 531/2007, ja lisätään 17 luvun 1 a §:ään, sellaisena kuin se on laissa 564/2015, uusi 4 momentti seuraavasti:

Valiokunnan mietintö LaVM 9/2025 vp

17 luku

Rikoksista yleistä järjestystä vastaan

1 a §

Järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan osallistuminen

Ampuma-aselain (1/1998) 2 §:ssä tarkoitetun ampuma-aseen tai kaikkien sen kokoamiseen tarvittavien osien lainaamisesta tai luovuttamisesta järjestäytyneelle rikollisryhmälle tai sen yrittämisestä säädetään tämän lain 41 luvun 2 §:ssä.

41 luku

Aserikoksista

1 §

Ampuma-aserikos

Joka

1) ampuma-aselain vastaisesti siirtää tai tuo Suomeen, siirtää Suomesta, kaupallisessa tarkoituksessa vie, kauttakuljettaa tai valmistaa taikka pitää kaupan, hankkii, pitää hallussaan tai luovuttaa ampuma-aseen, aseiden osan, patruunoita, erityisen vaarallisia ammuksia, ohjus- tai raketinheitinjärjestelmän, kaasusumuttimen taikka tehokkaan ilma-aseen,

2) ampuma-aselain vastaisesti kaupallisessa tarkoituksessa korjaa ampuma-aseen, aseiden osan, ohjus- tai raketinheitinjärjestelmän, kaasusumuttimen taikka tehokkaan ilma-aseen taikka muuntaa ampuma-aseen tai aseiden osan, taikka

3) ampuma-aselain 87 §:n vastaisesti lainaa ampuma-aseen, aseiden osan, ohjus- tai raketinheitinjärjestelmän, kaasusumuttimen taikka tehokkaan ilma-aseen sille, jolla ei ole oikeutta sen hallussapitoon,

4) kokonaan tai osittain laiminlyö ase-elinkeinonharjoittajalle ampuma-aselain 25 §:ssä säädetyn velvollisuuden ilmoittaa poliisin asetietojärjestelmään ampuma-aseen, tehokkaan ilma-aseen, kaasusumuttimen tai aseiden osan yksilöintitiedot, esineen luovuttajan ja luovutuksensaajan nimi sekä esineen korjaamista tai muuntamista koskevan toimeksiannon antajan nimi taikka kokonaan tai osittain laiminlyö mainitussa pykälässä säädetyn velvollisuuden ilmoittaa patruunoista ja erityisen vaarallisista ammuksista tai ilmoittamisen sijasta pitää niistä tiedostoa,

5) laiminlyö ampuma-aselain 110 b §:ssä säädetyn velvollisuuden tehdä valmistus-, täydennys-, tuonti- tai pakkausmerkinnän taikka toimittaa ampuma-ase Poliisihallitukselle merkinnän tekemistä varten taikka

6) tekee väärän valmistus-, täydennys-, tuonti- tai pakkausmerkinnän taikka poistaa tai muuttaa tällaisen merkinnän taikka sarja- tai tunnistenumeron,

on tuomittava *ampuma-aserikoksesta* sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.

Valiokunnan mietintö LaVM 9/2025 vp

Ampuma-aserikoksesta on tuomittava myös se, joka kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden vastaista Yhdistyneiden kansakuntien yleissopimusta täydentävän, ampuma-aseiden, niiden osien ja komponenttien sekä ampumatarvikkeiden laittoman valmistuksen ja laittoman kaupan torjuntaa koskevan lisäpöytäkirjan (YK:n ampuma-asepöytäkirja) 10 artiklan täytäntöönpanosta ja ampuma-aseiden, niiden osien ja komponenttien sekä ampumatarvikkeiden vientiluvasta ja tuonti- ja kauttakuljetusmenettelyistä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 258/2012 4 tai 9 artiklan vastaisesti 2 artiklan 6 alakohdassa tarkoitettulla tavalla vie ampuma-aseen, sen osan tai olennaisen komponentin taikka ampumatarvikkeen.

Yritys on rangaistava.

Ampuma-aserikoksena ei pidetä 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettua ampuma-aseen, aseiden osan, patruunoiden, erityisen vaarallisten ammusten, ohjus- tai raketinheitinjärjestelmän, kaasusumuttimen taikka tehokkaan ilma-aseen hallussapitoa, jos tällaisen esineen hallussapitäjä omaaloitteisesti ilmoittaa esineestä poliisille ja luovuttaa sen poliisin haltuun.

2 §

Ampuma-aseen käsittely vakavan rikoksen tekemistä varten

Joka

1) pitää hallussaan ampuma-asetta tai kaikkia sen kokoamiseen tarvittavia osia tai
2) lainaa tai luovuttaa ampuma-aseen tai kaikki sen kokoamiseen tarvittavat osat toiselle olosuhteissa, joissa ampuma-ase on sen hallussapitäjän, lainaajan tai luovutuksensaajan toimintaa koskevien tietojen perusteella omiaan päättämään käytettäväksi vakavan rikoksen tekemiseen, ~~josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta, taikka 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettua terroristisessa tarkoituksessa tehdyn laittoman uhkauksen, 2 §:ssä tarkoitettua terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelun tai 4 b §:ssä tarkoitettua kouluttautumisen terrorismirikoksen tekemistä varten tekemiseen~~, on tuomittava ampuma-aseen käsittelystä vakavan rikoksen tekemistä varten vankeuteen enintään neljäksi vuodeksi.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuja vakavia rikoksia ovat rikos, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta, sekä 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettu terroristisessa tarkoituksessa tehty laiton uhkaus, 2 §:ssä tarkoitettu terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelu ja 4 b §:ssä tarkoitettu kouluttautuminen terrorismirikoksen tekemistä varten.

Ampuma-aseen käsittelystä vakavan rikoksen tekemistä varten tuomitaan myös se, joka lainaa tai luovuttaa taikka yrittää lainata tai luovuttaa 6 luvun 5 §:n 2 momentissa tarkoitettulle järjestäytyneelle rikollisryhmälle ampuma-aseen tai kaikki sen kokoamiseen tarvittavat osat.

3 §

Törkeä ampuma-aserikos

Jos 1 §:n 1 momentin 1—3 kohdassa tai 2 momentissa tarkoitettussa ampuma-aserikoksessa

1) rikoksen kohteena on erityisen vaarallinen ampuma-ase taikka suuri määrä ampuma-aseita, tehokkaita ilma-aseita tai aseiden osia,

2) rikoksella tavoitellaan huomattavaa taloudellista hyötyä,

Valiokunnan mietintö LaVM 9/2025 vp

- 3) rikos tehdään erityisen suunnitelmallisesti taikka
- 4) rikoksentehtäjä pitää mukanaan ampuma-aselain 2 §:n 1 momentissa tarkoitettua ampumasetta järjestyslain (612/2003) 2 §:n 1 kohdassa tarkoitettulla yleisellä paikalla tai kulkuneuvossa ilman oikeutta sellaisen aseiden hallussapitoon
- ja rikos on myös kokonaisuutena arvostellen törkeä, rikoksentehtäjä on tuomittava *törkeästi ampuma-aserikoksesta* vankeuteen vähintään kahdeksi ja enintään neljäksi vuodeksi.
- Yritys on rangaistava.

4 §

Lievä ampuma-aserikos

Joka

~~1) kokonaan tai osittain laiminlyö ase-elinkeinonharjoittajalle ampuma-aselain 25 §:ssä säädetyn velvollisuuden ilmoittaa poliisin asetietojärjestelmään ampuma-aseen, tehokkaan ilma-aseen, kaasusumuttimen tai aseiden osien yksilöintitiedot, esineen luovuttajan ja luovutuksensaajan nimi sekä esineiden korjaamista tai muuntamista koskevan toimeksiannon antajan nimi taikka kokonaan tai osittain laiminlyö mainituissa pykälässä säädetyn velvollisuuden ilmoittaa patruunoista ja erityisen vaarallisista ammuksista tai ilmoittamisen sijasta pitää niistä tiedostoa,~~

1) laiminlyö ampuma-aselain 110 §:n 1 momentissa säädetyn velvollisuuden tarkastuttaa myyntiä varten valmistetut, korjatut, Suomeen siirretyt tai tuodut ampuma-aseet tai patruunat taikka

2) laiminlyö ampuma-aselain 112 a §:ssä säädetyn velvollisuuden esittää Suomeen siirretty tai tuotu pysyvästi ampumakelvottomaksi tehty ampuma-ase tai pysyvästi toimintakelvottomaksi tehty aseiden osa poliisilaitokselle,

~~4) laiminlyö ampuma-aselain 110 b §:ssä säädetyn velvollisuuden tehdä valmistus-, täydennys-, tuonti- tai pakkausmerkinnän taikka toimittaa ampuma-ase Poliisihallitukselle merkinnän tekemistä varten taikka~~

~~5) tekee väärän valmistus-, täydennys-, tuonti- tai pakkausmerkinnän taikka poistaa tai muuttaa tällaisen merkinnän taikka sarja- tai tunnistenumeron,~~

on tuomittava *lievästi ampuma-aserikoksesta* sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi.

Lievästi ampuma-aserikoksesta tuomitaan myös se, joka tekee jonkin 1 §:n 1 tai 2 momentissa tarkoitettua tekoa, jos ampuma-aserikos, huomioon ottaen rikoksen kohteena olleiden esineiden laatu tai määrä taikka muut rikokseen liittyvät seikat, on kokonaisuutena arvostellen vähäinen.

5 §

Vaarallisia esineitä koskevien säännösten rikkominen

Joka järjestyslain 9 §:n vastaisesti tuo maahan tai valmistaa vaarallisen esineen tai pitää selailusta kaupan, on tuomittava *vaarallisia esineitä koskevien säännösten rikkomisesta* sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.

Yritys on rangaistava.

Valiokunnan mietintö LaVM 9/2025 vp

6 §

Vaarallisen esineen hallussapito

Joka järjestyslain 9 §:n vastaisesti pitää mainitun lain 2 §:n 1 kohdassa tarkoitettulla yleisellä paikalla tai sellaisella yleisellä paikalla olevassa kulkuneuvossa hallussaan vaarallista esinettä, on tuomittava *vaarallisen esineen hallussapidosta* sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.

7 §

Toisen vakavaan vahingoittamiseen soveltuvan esineen tai aineen hallussapito

Joka järjestyslain 10 §:n vastaisesti pitää mainitun lain 2 §:n 1 kohdassa tarkoitettulla yleisellä paikalla hallussaan toisen vakavaan vahingoittamiseen soveltuvaa esinettä tai ainetta taikka ampuma-asetta tai räjähtävää esinettä erehdyttävästi muistuttavaa esinettä, on tuomittava *toisen vakavaan vahingoittamiseen soveltuvan esineen tai aineen hallussapidosta* sakkoon tai vankeuteen enintään yhdeksi vuodeksi.

8 §

Toisen vakavaan vahingoittamiseen soveltuvan esineen luovuttaminen alaikäiselle

Joka järjestyslain 11 §:n vastaisesti myy tai muuten pysyvästi luovuttaa alle 18-vuotiaalle ilma-aseen, jousitoimisen asean tai harppuunan, on tuomittava *toisen vakavaan vahingoittamiseen soveltuvan esineen luovuttamisesta alaikäiselle* sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi.

9 §

Ampumaratarikos

Joka ampumaratalain (763/2015) vastaisesti

1) perustaa ampumaradan tai ylläpitää sitä ilman mainitun lain 4 §:n 1 momentissa tarkoitettua lupaa taikka

2) perustaa vähäisen ampumaradan tai ylläpitää sitä tekemättä siitä mainitun lain 4 §:n 2 momentissa tarkoitettua ilmoitusta,

on tuomittava *ampumaratarikoksesta* sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi.

10 §

Määritelmät

Tämän luvun 1—3 §:n säännöksiä sovellettaessa noudatetaan ampuma-asetta, tehokasta ilma-asetta, aseosaa, patruunaa, erityisen vaarallista ampuma-asetta, erityisen vaarallisia ammuksia

Valiokunnan mietintö LaVM 9/2025 vp

ja kaasusumutinta koskevia ampuma-aselain 2 §:n, 2 a §:n, 3 §:n, 5 §:n ja 9—11 §:n määritelmäsäännöksiä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

2.

Laki

pakkokeinolain 10 luvun 3 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan pakkokeinolain (806/2011) 10 luvun 3 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 928/2024, seuraavasti:

10 luku

Salaiset pakkokeinot

3 §

Telekuuntelu ja sen edellytykset

Esitutkintaviranomaiselle voidaan antaa lupa kohdistaa telekuuntelua rikoksesta epäillyn hallussa olevaan tai hänen oletettavasti muuten käyttämäänsä telesoitteeseen tai telepäätelaitteeseen, jos epäiltyä on syytä epäillä:

1) joukkotuhonnasta, joukkotuhonnan valmistelusta, rikoksesta ihmisyyttä vastaan, törkeästä rikoksesta ihmisyyttä vastaan, hyökkäysrikoksesta, hyökkäysrikoksen valmistelusta, sotarikoksesta, törkeästä sotarikoksesta, kidutuksesta, kemiallisen aseiden kiellon rikkomisesta, biologisen aseiden kiellon rikkomisesta tai jalkaväkimiinakiellon rikkomisesta;

2) Suomen itsemääräämisoikeuden vaarantamisesta, sotaan yllyttämisestä, maanpetoksesta, törkeästä maanpetoksesta, vakoilusta, törkeästä vakoilusta, turvallisuussalaisuuden paljastamisesta tai luvattomasta tiedustelutoiminnasta;

3) valtiopetoksesta, törkeästä valtiopetoksesta tai valtiopetoksen valmistelusta;

4) törkeästä lasta seksuaalisesti esittävän kuvan levittämisestä;

Valiokunnan mietintö LaVM 9/2025 vp

5) lapsenraiskauksesta, törkeästä lapsenraiskauksesta, seksuaalisesta kajoamisesta lapseen, törkeästä seksuaalisesta kajoamisesta lapseen tai lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä;

6) taposta, murhasta, surmasta, törkeästä pahoinpitelystä, naisen sukuelinten silpomisesta tai rikoslain 21 luvun 6 a §:ssä tarkoitettua mainitun luvun 1, 2 tai 3 §:n mukaisesta törkeän henkeen tai terveyteen kohdistuvan rikoksen valmistelusta;

7) törkeästä laittoman maahantulon järjestämisestä, törkeästä vapaudenriistosta, ihmiskaupasta, törkeästä ihmiskaupasta, panttivangin ottamisesta tai panttivangin ottamisen valmistelusta;

8) törkeästä ryöstöstä, törkeän ryöstön valmistelusta tai törkeästä kiristyksestä;

9) törkeästä kätkemisrikoksesta, ammattimaisesta kätkemisrikoksesta tai törkeästä rahanpeustasta;

10) tuhotyöstä, liikennetuhotyöstä, törkeästä tuhotyöstä, törkeästä terveyden vaarantamisesta, ydinräjähdერიkoksesta tai kaappauksesta;

11) rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 2—8 kohdassa tai 2 momentissa tarkoitettua terroristisessa tarkoituksessa tehdystä rikoksesta, terroristisessa tarkoituksessa tehdystä radiologista asetta koskevasta rikoksesta, terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelusta, terroristiryhmän johtamisesta, terroristiryhmän toiminnan edistämisestä, koulutuksen antamisesta terrorismirikoksen tekemistä varten, kouluttautumisesta terrorismirikoksen tekemistä varten, jos teon vakavuus edellyttäisi vankeusrangaistusta, värväyksestä terrorismirikoksen tekemiseen, terrorismirikoksen rahoittamisesta, terroristin rahoittamisesta tai terroristiryhmän rahoittamisesta taikka matkustamisesta terrorismirikoksen tekemistä varten, jos teon vakavuus edellyttäisi vankeusrangaistusta;

12) törkeästä vahingonteosta tai törkeästä datavahingonteosta;

13) törkeästä petoksesta tai törkeästä kiskonnasta;

14) törkeästä rahanväärennyksestä;

15) törkeästä tietoliikenteen häirinnästä tai törkeästä tietojärjestelmän häirinnästä;

16) ampuma-aseen käsittelystä vakavan rikoksen tekemistä varten;

17) törkeästä ampuma-aserikoksesta;

18) törkeästä ympäristön turmelemisesta; taikka

19) törkeästä huumausainerikoksesta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

3.

Laki

rikesakkorikkomuksista annetun lain 15 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rikesakkorikkomuksista annetun lain (986/2016) 15 § seuraavasti:

15 §

Toisen vakavaan vahingoittamiseen soveltuvan esineen luovuttaminen alaikäiselle

Vähäisestä rikoslain (39/1889) 41 luvun 8 §:ssä tarkoitettusta toisen vakavaan vahingoittamiseen soveltuvan esineen luovuttamisesta alaikäiselle määrätään 70 euron rikesakko.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

4.

Laki

ampuma-aselain 102 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ampuma-aselain(1/1998) 102 §, sellaisena kuin se on laissa 532/2007, seuraavasti:

102 §

Ampuma-aserikokset

Rangaistus ampuma-aserikoksesta, ampuma-aseen käsittelystä vakavan rikoksen tekemistä varten, törkeästä ampuma-aserikoksesta ja lievistä ampuma-aserikoksesta säädetään rikoslain 41 luvun 1—4 §:ssä sekä rangaistus varomattomasta käsittelystä rikoslain 44 luvun 12 §:ssä.

Valiokunnan mietintö LaVM 9/2025 vp

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

5.

Laki

järjestyslain 10 ja 17 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan järjestyslain (612/2003) 10 §:n otsikko ja 17 §, sellaisena kuin niistä on 17 § laissa 533/2007, seuraavasti:

10 §

Toisen vakavaan vahingoittamiseen soveltuvien esineiden ja aineiden hallussapito

17 §

Muut rangaistussäännökset

Rangaistus vaarallisia esineitä koskevien säännösten rikkomisesta, vaarallisen esineen hallussapidosta, toisen vakavaan vahingoittamiseen soveltuvan esineen tai aineen hallussapidosta ja toisen vakavaan vahingoittamiseen soveltuvan esineen luovuttamisesta alaikäiselle säädetään rikoslain 41 luvun 5—8 §:ssä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Valiokunnan lausumaehdotus

Eduskunta edellyttää, että rikoslain 41 luvun kokonaisuudistuksen soveltamista, toimivuutta ja vaikutuksia seurataan. Tarkoin on seurattava erityisesti törkeää ampuma-aserikosta koskevaan rangaistussäännökseen tehtyjen muutosten soveltamista, taloudellisia ja muita vaikutuksia sekä rangaistuskäytännön muotoutumista, ja jos ongelmia ilmenee, on ryhdyt-

Valiokunnan mietintö LaVM 9/2025 vp

tävä välittömästi tarvittaviin lainsäädännöllisiin ja muihin toimenpiteisiin niiden korjaamiseksi. Rangaistuskäytännön ja vaikutusten seurannasta tulee toimittaa lakivaliokunnalle selvitys vuoden 2030 loppuun mennessä.

Helsingissä 5.6.2025

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Juho Eerola ps
varapuheenjohtaja Eva Biaudet r
jäsen Elisa Gebhard sd
jäsen Pia Hiltunen sd
jäsen Aleksi Jäntti kok
jäsen Mari Kaunistola kok
jäsen Pihla Keto-Huovinen kok
jäsen Rami Lehtinen ps
jäsen Pia Lohikoski vas
jäsen Timo Mehtälä kesk
jäsen Susanne Päivärinta kok
jäsen Mika Riipi kesk
jäsen Joakim Vigelius ps
jäsen Juha Viitala sd

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Marja Tuokila